

విష్ణు॥

౧

యత్సమనాదికకణానామైత్యేదేన॥ అత్రేవంశింశ్రుతే॥ అథాత్రాధాతా వన్నీ న్నవ్యాదక తావన్నీ దళవి శక్తి
నిత్యోవశ్చేదకతాకప్రతియోగతాకానాం శ్రుతియోగతా వశ్చేదకం వన్నీ న్నసామానాదికకం శ్చేదకం విశిష్టాభామే
భయంగా వమాదాయ సప్తత్రయేణ సమన్వయ సఖవా దుత్తరక్రందావతానా నువతత్త్వే॥ అవశ్చేదకతా
కర్తాప్రరణివేశ్యత్వారతివేన్న శమనియతాభావా నావేతి సద్ధామనాభా వశ్చేదకం వన్నీ దళవి శక్తి
న్నతా మానాదికకణానామైత్యేదేన॥ అత్రేవంశింశ్రుతే॥ అథాత్రాధాతా వన్నీ న్నవ్యాదక తావన్నీ దళవి శక్తి
మేవత్ర మేయత్త్వాదనా న్నామాద్యభావతయూ లక్షణవశ్చత్రయేణ నిత్యోవశ్చేదకం వన్నీ న్నసామా
నాదికకణానామైత్యేదేన॥ అత్రేవంశింశ్రుతే॥ అథాత్రాధాతా వన్నీ న్నవ్యాదక తావన్నీ దళవి శక్తి
సద్ధామానాదికకణానామైత్యేదేన॥ అత్రేవంశింశ్రుతే॥ అథాత్రాధాతా వన్నీ న్నవ్యాదక తావన్నీ దళవి శక్తి
నుశేషేనైత్యేదేన॥ అత్రేవంశింశ్రుతే॥ అథాత్రాధాతా వన్నీ న్నవ్యాదక తావన్నీ దళవి శక్తి
కకణానామైత్యేదేన॥ అత్రేవంశింశ్రుతే॥ అథాత్రాధాతా వన్నీ న్నవ్యాదక తావన్నీ దళవి శక్తి

[illegible]

విద. జీనాస్తి తాళిరా అనన్సు న మో స్త్రీవే తరీతీగా దూ పణాం తరమాహు ౫ నావత్రయప్ర
త్రత్యకూ వ విశేషణానుకా దానెనామా నాదికర. గా సోర్తకృత్యూవా వా జెక వి శేషణా ప్రవేశనా
చరవిశేషణా సోర్తకృత్యస్య స్త్రీ స్వర సేగా ఆహు త తరీసేననూ వ్యతతి వరం తి క్తవి త్రత్య
తరీం సోవత్రయప్రత తావను క్తా విషయ తానంబం దేనపు ప వన్ని త్రయస్థన తావలత్యాదా తాద్య
శయూ వత్తతి యోగ తా నోప్రతి యోగ తావప్రసిద్ధి రతీగా త త్రాభ్యుదయం త తానమమ
త్రానపు హూవా వీయోప్రతి యోగ తాయా : త చ నూ తావత వత్తతి తీగా సామానాదిక
రం. తావత చంబి తి ప్రస్తుత వస్తువిరుత్తం ౫ ౫ త్రావా పేపే పేతేత్ర తీకర్ణి తా|| అప్రహరిశం బంధశ
జీ అప్రహరి శిశం బంధ రతి వుత్తత్యానా ద్యభూ వదవప్రతి హే తునిష్ఠా నాదలనా మనాదికం
నిష్ఠా తీయతే అప్రహరి శిశం బంధ రతి వుత్తత్యానా ద్యభూ వదవప్రతి హే తునిష్ఠా నాదలనా మనాదికం
దశ నూదల తావత్తత్యానా నామా నాదికరం గృహ ౫

అనంత
నా

అనంతాదితతయోనమః యత్తమానాదికేశరణే తాళది॥ అత్రయత్తమానాదికేశరణా
ఇత్యనుక్తే అయమాత్మాజ్ఞానాదిత్యాహృతాత్మశయావదంతగతశలలూత్తమా
మాన్యాభావశలవ్యాఖ్యతాఘటకశమవాంఛసంబంధేనత్రతియోగవికేశరణే
నాపిసంబంధేనప్రవర్తమానత్వావచ్ఛిః అత్యాయత్తమానాదికేశరణాఇత్య
క్తంశుమానకాలనత్వాదిసంబంధశలవ్యతలనియామకత్వాత్తేనాపిసంబంధేన
లూత్తమామాన్యాభావశలప్రతియోగవికేశరణేప్రవర్తమానత్వాత్
నచక్షేయశుమానాదికేశరణాఇత్యనుక్తాదాసేవప్రమాధుమాదిత్యాహ

ధూమధ్వంసాభావాభావమూదాయావ్యాధిశంభవాంశకథమయమాతాజ్ఞానా
దితేతావత్తర్కంతామనశరణమితవాచనం॥ స్వవిశిష్టహితధికణదళనవి
శేవవత్తవ్యాధిః తస్మాత్తదనివేశిమీభయభావేభయమాతాజ్ఞానాదిత్యాదా
వితలవ్యాధిశతస్తప్తరత్నాగాత్॥ నస్తివమదిహితుశమానాధికరణానితల
సౌప్రయధ్వంసం అత్యంతాభావశ్యావేత్తతియోగధికరణీనమానకాలనత్తాది
నాశంబంధిత్వనంభవాదితిమృతరయభాశంబిదేశిలప్రయధ్వంసం॥ వృత్తిత్వని
దేశాభిప్రాయేణ ప్రశంసితాంతరత్నాత్॥ కింవగననాభావాభావశ్శయవాచనం

తన తన గుణగుణములను వ్రాసి నట్లు దీనిని సంబంధించి నట్లు తెలియించుకొని గలది కరణమును బి
త్తాం ॥ వి నాటి వలది కరణము వ్రాసి నట్లు దీనిని సంబంధించి నట్లు తెలియించుకొని గలది కరణమును బి
దిగ్రంథానుకు వ్రాసి ॥ నవ నవ మానవా లన నట్లు లోకమును బంధించి నట్లు తెలియించుకొని గలది కరణమును బి
కుంబంధి నవ తన మానవా లన నట్లు లోకమును బంధించి నట్లు తెలియించుకొని గలది కరణమును బి
గమి గగనా దిగ్గుంబంధి నట్లు నన నట్లు వ్రాసి నట్లు తెలియించుకొని గలది కరణమును బి
గత్త తలగుంబంధి నట్లు నాటి కరణమును బిగ్రంథానుకు వ్రాసి నట్లు తెలియించుకొని గలది కరణమును బి
మాదా యలక్షణమును బిగ్రంథానుకు వ్రాసి నట్లు తెలియించుకొని గలది కరణమును బి

తదవశ్యేదేతివాక్యంప్రవిష్టయశ్చానవిషయత్వాదనసంబంధేనాపిసంబంధిత్వం
భవాత్సామంతాధ్యక్షకనప్రకూపాభావమంతాయాంసంభవకంభవేకభవవ్యాప్తి
రిత్యుక్తంతాదృశ్యాభావవారణాథంవృత్తిమత్ప్రవేశేవవాధావేయక్తఃనతుకేతు
కమానాదికరణోపర్యంతమితితాత్పర్యాల్లవంకాచిక్షంబంధేనకనకలవృత్తిమత్ప్ర
వేశిత్యంభవోనకంభవతీతిధ్యాయం॥కేచిత్తుకేప్రదికరణసంబంధిత్వనివేశితే
ప్రదికరణావశేడేనత్రుపయోగసంబంధిత్వమేవనివేశంనతుప్రవేశిత్వమపికవికం
యోగాభావకాధలకేకవికంయోగాత్యకాభావకలకవికంయోగాభావరూప

ప్రతియోగం దిశ రణే ల క్షణాన విషయ త్వాది నాంకంబం ధత్తే నా ద్వాత్మ భావో
 తథాపి వాచ్యతాది శాధకేన మానాది కరణధర్మ వస్తునగనా భావాభావ విక
 మానామ్యైవ లక్షణానం నతి భావతి తే త్తద్వికరణా వస్తుదే నయి నశేష త్వంబం ధేనకంబం
 ౧. ప్రకత్యాది త్ప్రతియోగం వృత్తి శ్చేత్యనిత్యం ధవతా రాను వత్త త్తః ౧౨ తివృత్తి మత్తనవే
 మాన్యశ శనమే త్పామః న ద్వాత్మ లక్షణాన విషయ త్వాదీ నాంకంబం ధత్తాయా అత్రాహుతి కత్త
 కత్తే త్తామా నా దిశరాం శ్చివలకా ధ సోక్త్యా త్తాత్తః ౧౩ నన్ద త్తత్తకామా నా భావకా
 వి అత్తే త్తామో భయ త్తావ స్తే నేన మాన్యాయా త్తనవే త్తమా న ద్వాత్మ నా దిశరాం శ్చి

ప్రతియోగం దిశ రణే ల క్షణాన విషయ త్వాది నాంకంబం ధత్తే నా ద్వాత్మ భావో

[illegible]

సృష్టౌ భూవస్యశ్చితా ద్రవ్యయోవదంతనః తత్రయం తద్విశిష్టతే త్తద్వికరణాత్
నిష్క్లేబవంశన్యస్తా భూవస్యశ్చితా ద్రవ్యయోవదంతనః తత్రయం తద్విశిష్టతే త్తద్వికరణాత్
బంధేనావృత్తిః ॥ వక్తృతః ॥ కౌశికంబందాభిన్నలక్షణతాదాత్మ్యభావసూచయోవృత్తియో
దృశ్యతత్వపత్రకరూపాభావశనన్త్యయోవృత్తియో వృత్తియో మనాదీకరణ
త్వాత్ ॥ తత్కాదే తత్కాదే గాదికరణాన్ని తస్మాత్కాదే ప్రయమాత్కాదే నాచిత్యాదా వృత్తిస్తద్విదేవేతాదేవయో
వక్తృతత్వవిశిష్టతేనాగతిః ॥ తద్వికరణయోవదంతనః తత్రయం తద్విశిష్టతే త్తద్వికరణాత్
ధేనధూమాదిత్యాదావవృత్తిః ॥ అత్రవ్యాకృత్యత్వత్రయోనిప్రేయ్యధికరణాభ్యుత్పత్తిమేవ ॥ నతత
త్వత్రయం ॥ తథానతివృద్ధికరణాభ్యాం వన్తన్త్యాభావాశ్చేదిగత్యత్వమేయమెత్యాదౌకకజప్రజ్ఞానవిషయ
ప్రకాశమాన్యభావమాదాత్మ్యవక్తృతవక్తృతవక్తృతయోవృత్తిస్తద్వికరణాత్

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible]

నంబునా శ్రీగణాధిపతయినమః ॥ ఇంద్రవరదల్ల శ్యామ మిందిరానంతకేంద్రం॥ పం ప్ర
౧ వారజనమందారం వందే హం యదునందనం॥ యత్సమానాధికరణే
తాద్రిత్రయత్సమానాధికరణా ఇతలనుక్తై లయమా త్కాజ్ఞానా
దితాదౌతాత్వఫలయావదంతనత్రసల బ్రూత్వత్వనామానాభావనల
వ్యాపకతాఘటకనమవాంఛునంబంధేనప్రతియోగలధికరణే
జ్ఞానాపి నంబంధేనప్రవర్తమానత్వాదవ్యాప్తిః లతాం యత్సమానా
ధికరణా ఇత్యుక్తం నమానకాలనత్వాది నంబంధేనల వృతలనియా

మ క్షతాత్మనా విసంబంధిన లూత్తత నామాన్యభావ సలప్రతి యో
 నలది కేరణో వ్రవత మాన త్తాత్మన జప్త తియో నలది కేరణ సం
 బంధిత్త నివిశిష్టేవ అవ్యప్రివారణ సంభంధీ దేయత్వమానా
 ది కేరణా ఇతల సలవ్యేయ్యత్వం దితివా జ్యం న ననా భావాభా
 వ సలయావదం తన తన స ద్భక్తి వ సమాన కాలనత్వ స
 బంధీనప్రతియో నలది కేరణ సంబంధిత్తా త్వి నా వివర
 ది కేరణ థ ర్థా వజ్ఞిన్న భావం లక్షణ సంభంధే ప్రతియోగలప్రతి

ప్రతియోగలప్రతి
 సంభంధీనప్రతి
 ది కేరణ థ ర్థా వజ్ఞిన్న
 భావం లక్షణ సంభంధే

చా.జా.చా. సజ్జనమా సకావనత్తం కాలికనంబం ధేనవతదికరణో కాలికనంబం తస్మా
 ధేనవతమానత్తం ఎవంజ్ఞ కాలికనంబం ధేనగగనాదీవృత్తిమత్తా
 నభ్యవగమే గగనాదీనృంబం విత్తం ననంభవతి గగనాదేః కాలి
 కనంబం ధేనవృత్తిమత్తమంశ్చ తలనంబం విత్తస్థితాదే తుప్రతి
 యోగలధికరణవృత్తిత్వనివీళితి గగనాభావాభావమూహాయ
 లక్షణానమన్వయనం భవీత్ప్రతియోగలవృత్తిశ్చేత్యాదిగ్రంథా
 వతారానుదపత్తిః తదవశ్యేన దేలివాజేలంబో విత్తయశ్చైవ

విషయ త్వాదిసంబంధేనావి సుంబం నిష్ఠసంభవా తనతే తావృశగ
ననస్థేకూపాభావమాదా రియా సంభవ సంభవేకే థమవ్యాప్తిరిత్యు
క్తం తావృశాభావసంభవారణా త్తనవృత్తిమ త్తనవే శంవాభావ
యుక్తః నతాహేతు సమానాధికే రణత్తవరం తమితితాత్పర్యా
తోవేదం శాలికే సంబంధే ననననసంభవృత్తిమ త్తమతేపంసంభ
వీననసంభవతేదిధేలం ననాత్తత్తనామా న్యాభావనా
విలూత్తవృత్తిభయం త్తవచ్చిదీన లూత్తనవతమానత్తావ

చంజాచు || త్రమానాధికేశరణాంత్రనుక్తావపినావ్యాప్తిః వ్యాసజాప్రతిధర్మావజ్ఞతస్య ||
 ౨ వ్రునుయోనితాకెకదేశవృత్తిధర్మాభావశులవజ్ఞచేశత్తనిరు
 క్తజగదశనాం నిక్రతత్తాత్తొన్యేవం సతి ధూమవావహ్నిరిత్యాదా
 బవంతి త్రాధూమాభావశ్యావిప్రతియోగినమానాధికేశరణత్తాదతివ్యా
 ప్తిః బవమయోగిసూలకౌనలత్తాభావశులతావ్రశయావదంతగతస్య
 పి బ్రయోగిసూలకథ్యమోభయత్తావజ్ఞదేనలయోగిసూలకౌనలత్తరూప
 ప్తేత్తలియోగశధికేశశేబ్రయోగిగ్గిసూలకేవతమానత్తాదితివాచ్యం

స ౩

ప్రతియోగవిధికణత్రాయాంవ్యాసజప్రతిధర్మానవజ్ఞశ్చక్షునివేత్రతి
వ్యాప్తివారణసంభవాత్తేనధూమవాదవర్తేతిత్యాహక్రూరమార్గా
యంక్రతింకియాదికాదివిష్కారావస్థానిక్రూరమవతిత్తత్తేతత్తప్రయోగవిధిక
వయిజినశక్తాన్మక్రూరమార్గావస్థానిద్వయావకతావయిజినక్రతింకియాదీతాక
పంతుషమూంకుకంయూవాత్మక్తాద్వర్తావస్థావకతాక్తాదవివస్థానిక
క్రత్వక్రమితిత్రయమూత్మాత్మానాదిత్మాదాప్రయోగవిధిక
సింహాత్మకంయూవదంతవతతతయూకత్తిశక్తాదీకరణా
ద్వింకియంజనాన్వస్థానిక్రూరమవతిత్తత్తేతత్తప్రయోగవిధిక

చంజుచు పయమత్రుతియొని జనననలత్తనలవచ్చునజలవృత్తి ధర్మావధిన్నాదిక రణతావతి ప్రస
 నితేనన్దినలనలత్తకుమత జనననలత్తాభావనలకేనాదిక సంబంధ నావృత్తిః ప్రస
 ౪ మతాకాలవచ్చునజలవృత్తి ధర్మావధిన్నాదిక రణతావతి కాల
 నవత్తనలతివాల్చు వస్తుతః కాలక సంబంధావధిన్నాదిక రణతావ
 వనలత్తాభావమాతా యావచ్చుతియొని ధర్మావధిన్నాదిక రణతావతి
 నలత్తనలత్తకుమతాభావంబాదాదాయమ హాకాలిత్రుతియొని నమానాదిక రణ
 తావతనాదేతు నమానాదిక రణాన్నియను పాదానేలయ మాతాజ్ఞానాది
 తావతావచ్చుత్త నువధివృత్తిధర్మయం॥ నతేహేతు నమానాదిక రణాన్నియ

త్త

తాయ నాధలసమానాధికరణాయావంతస్తావృతాభావాఃస్తవిశిష్టయత్నా
వజ్జిన్నహేత్వధికరణాశవజ్జితేనప్రతయోగెనమానాధికరణాస్తద్ధర్మవత్తమితే
వలక్షణంకుతూనక్రేతమితివాప్యంత్రవలం లూళ్లత్తాదిత్యాహమహాకాలేనాధల
సమానాధికరణసలత్రవలత్తాదలభావసలస్త్వవిష్టహేత్వధికరణాత్తనిధ్యవత్తా
వ్యాప్తిఃప్రేళికవిశేషణతయానాధ్యధికరణవృత్త్యోక్తాశారవమితిజగదీశః
నచప్రతివ్యాహత్యధివలనలత్తవిశిష్టత్రవలత్తాభావసలప్రేళికవిశేషణతయానా
ధలసమానాధికరణత్వాతద్విశిష్టహేత్వధికరణాత్తనిధ్యవత్తాత్తనంభవేశారవాను

పుష్కరిణి కంఠానం వాహ్యం ప్రశస్తిం వ్యసజలవృత్తి ధర్మానవద్ధి నైత్యతియోగితానిదేశితద్వారానాశం
 శ్రీ భవాత్మాకవంపకరలవసానం అయోవిశిష్టాభావమాచార్యువ్యప్రమంబోక్షలశాతపూ
 శంకరాచార్యుః కవంరశితం॥ కేనైత్యవిశేషలవతివిశిష్టాభావోవిశేషణాభావంపదకానప్రతి
 వలనలత్తవిశిష్టత్రవలత్తాభావప్రతియోగితాయాః శాధ్యవ్యాపకతానవద్ధివ
 కత్తాన్ శాధ్యదికకణేత్వదివ్యాదాప్యధివలనలత్తాభావరూపేన ప్రతివలనలత్తవి
 శిష్టత్రవలత్తాభావసులకుత్తాన్ శాధ్యవ్యాపకతావద్ధివకత్తతియోగితాకత్తవికణాన్
 నలక్షణాన్ పకతానవప్రతివ్యాంప్రతివలనలత్తవిశిష్టత్రవలత్తం నైత్యత్రతీతబలాన్
 విశిష్టాభావనలవిశేషణాభావత్త్వేనాకత్తేవి విశేషేనైత్యతియోగిత్రమావశలకం॥

శ్రవణము

అతఁడొక్కఁజగదశేన విశిష్టా భావస్యా వదతి రిభృతాం మావాత్రవేలత్రవలనలత్తవి
శిష్టగత్యా నాన్యత్ర తితి బలాత్కృతియోగిత్వం కునన్యత్రాయా మావశ్యకమితి
వాప్యంప్రాసనమతేయథాశేవనీనక్షి ఇత్యాకాన్యవృత్తిశిఖానిష్ఠత్రతియోగి తాకత్వ
సంబంధేన శిఖసోద్భవం నీత్రకారత్వం తథాత్మవిద్యాంప్రతివలనలత్తవిశిష్టేర్నాన్య
త్రతేతావపి నామా నాదికకన్యాసంబంధావధిరక్ష్యవృత్తిత్వవిశిష్టేర్నాన్యత్ర
నిష్ఠత్రతియోగి తాకత్వసంబంధేన త్రవలత్తస్యాభావేత్రకారత్వానతాత్మవప్ర
తితి బలాత్కృతవలత్తనిష్ఠత్రతియోగి తాకత్వం విశేషణా భావరూపస్య విశిష్ట
భావసేవతి జగదశన్తం తస్మాదవలయతా ఇత్యాయోగా తన్మతే నాన్యత్రతియోగి

ప్రతియోగ

నమోఽస్తు సుం బంధేనద్రవలత్తవిశిష్టవిషయకత్తస్యతావ్రశత్రుతావనుభవనిష్కత్తాల్ల అజ్ఞా
తవనస్త్వమతేహేతుకామానాధి కరంజ్ఞాప్యతితలక్షణంవిశిష్టాభామోభయూ
భావమాదాయస్వద్ధితోనసంభవతి ॥ యత్ప్రమానాధికరణాయావంతస్త్వ
జ్ఞాభావాః శాధనసమానాధికరణాః తత్తమితినిరుక్తిస్త్వమతవవలధికర
ణధర్మావద్భిన్నాభావంవిదానంభవతితివిశిష్టాతిథేయం ॥ యదజ్ఞాతీయప్రమా
నాధికరణాః యావంతస్త్వప్రజాభావాః ప్రేక్షకవిశేషణతయోభయప్రత్య
యః తత్తమేవాస్తులక్షణంప్రప్రత్యతీయోగకామానాధికరంజ్ఞానివేశకారవాల్
తోతుసమానాధికరణసలతత్తదయోగోభావకానలత్తాభావనలప్రేక్షకవిశేష

నా తయో భయ వృత్తి త్తవిరహాది తి త న్నం దం హే తు సమా నాది కరణ సు వ మ్మో స
యో నా ద్భా త్త కా భా వ సు శ్రీ శ క వి శే ష నా తయో భయ వృత్తి త్త విరహే నా వ మ్మో మా
న ధూ మా ది త్తా వా వ బ్ధా త్తః న బ భా వ బి న్న క్షే వ హే తు సమా నా ది కరణా భా
వ సు ల ష్టే గే వ్ర పి శా స్రే ష్టే ఊ ష్టే తి వా బ్ధం త ష్టే ష బి న్నం ఘ ష్టా ది త్తా పో అ తి
వ్యా త్తా క త్తః త ష్టే ష బి న్న త్తా భా వ సు త ష్టే ష త్త స్త రూ ప త్తే న భా వ త్తా ల త ష్ట
త్తా ది నా త ష్టే ష బి న్న త్తా భా వ సు ల మ భయ వృత్తి త్తా ది తి జ న ద శః ॥ అ త్ర నా
ధ ల తా వ ష్టే ష కౌ వ ష్టే న్న వ్యా ప క తా వ ష్టే ష ద క త్ర తి యో గ తా కా ఇ త ల సు క్తే త త్త
త్త తా న ల త్తా భా వ సు ల త త్త త్త తి య రూ ప ష్టం నా భా వా భా వ సు ల స వ్రే శ క వి

నాథులారా వధేరకావధి నైతలనుక్త కేవలనాథుల వా
సావా తత్త్వవధిరకనలత్రయోగి తోవిశిష్టాన్

చంజాచ॥ శ్రీమణి తయూవుభయవృత్తివైరహా వద్యార్థిః పృథివీనలత్త విశిష్టత్రవలత్తవత్త ప్రజా
త్రవలత్తావిత్యహాతద్వైతయూహావద్వం నాథామీ ననాథల వ్యావకతావధిరకత్రయ
యోగితాకః పృథివీనలత్త విశిష్టత్రవలత్త సలత్రవలత్తా నతిరక్త తయూనాథువ
త తేషుటే తద్వైతయూహావద్వం నాథావా చావీయత్రయోగి తావిశిష్టసల
ల భావ సత్తా తతావృజా భావాం తరసల ద్వైక విశేషణ తయూవుభయవృ
త్తిత్తావతి వ్యాధిః అ తస్మాదనతావధిరకావధి నైతి అత్రత్రయోగి వ్యయ
ధికరణాభ్యుపాత వ్యావకత్తమేవ నతుత్రయోగి వ్యయ వికరం న్యభ్యుపాతం

తథానతి తత్త్వప్రత్యయసూత్రం శాఖావాఖ్యానీయోనితావశిష్టసూ
తత్త్వప్రత్యయసూత్రం శాఖావసూత్రసూత్రతథానాం తత్త్వప్రత్యయసూత్ర
తావద్ధిన్నానాదికరణాదేవ వనిష్టాఖ్యానీయోనితావశిష్టతత్త్వప్రత్యయ
నితానతత్త్వప్రత్యయసూత్రం శాఖావనిష్టప్రత్యయోనితాకిం తత్త్వప్రత్యయా
వనిష్టప్రత్యయోనితావతత్త్వప్రత్యయసూత్రం తత్త్వప్రత్యయసూత్రం
శాఖావాఖ్యానీయోనితావశిష్టసూత్రం తత్త్వప్రత్యయసూత్రం
ప్రత్యయోనితావశిష్టసూత్రం తత్త్వప్రత్యయసూత్రం

చ. ౨౧ చ॥ శుభ్రదశాంకం మేవ తత్తత్తత్తయ మాపద్వంశా బావాబావీయ్యత్ర తియోగితా శ్చ॥
— విశిష్టే సులభావ సత్తాత్ సతాద్వ చాచా వ సులభేణా మృతకతే తి నవ తద్దేవ
చిన్నం ఘటతా చిత్రతాది తద్దేవ య్యకూపద్వంశా బావాబావ సులభా వచి న్నత
యా నిరుక్తయా వ ద బావాం త న్నత సులభే శి క వి శే షేణా త్తయా వ భయం వ్ర
త్తత్త విరహా న్నా తి వ్యాప్తి రి తి వాన్త ౧॥ య ద్దేవ నా శా రే వ తద్దేవ య్యకూపద్వంశా మా య
న స నా శః తద్దేవ జి ద్దేవ సా శ్చ త్తా త త్తా న్దం శు సులత్ర తి యోగ సేవ వా యి
దేవ వృత్తి తయా త్రూపద్వంశా లోత మా ద్దేవ వా యి తద్దేవ స్థే రూ ప దే శా
సత్తా త్తా త్రూపద్వంశా న తద్దేవ వృత్తిః అత ఏమో క్తేం మనోక్య తా ల్లా శ్ర య

య

నాశజనలగుణ నాశః కేవలాస్తతలతివ్యాప్తి కం న త్తిః నచతద్వతయ కూ పత్రా
నశావావావావనలతద్వతయ కూ పత్రా నశావస్తకూప సుతద్వతేవివృత్తిః
తనలనిరుక్తయూవదంతనతనలప్రేళికవిశేషణ తయూమభయ వృత్తిత
విరహోక్తమతివ్యాప్తిరతివాప్యం పరిశ్రుతేప్రాశభావానం శకా రాం తనత
తుమవలంబ్యుక్తానాం అతివ్యాప్తి కం న మ నయూత్తాత్ నచతదాపి తద్వతాన
త్తతద్వతప్రప్రకారకయ త్తిం నిజ్జనలజ్ఞా నవిద్యయత్తతదనలతరాభా వనలతద్వ
తేతద్వతప్రప్రకారకయ త్తిం నిజ్జనలజ్ఞా నశూనలతాదశా యూం పతమా న నల
తాదృశయూవదంతనతనలప్రేళికవిశేషణ తయూమభయ వృత్తిత విరహోక్త

చం. ౧౩. చం. తో అతివృత్తిః నహితావృత్తాభావోచితత్వత్వరూపః తత్త్వజ్ఞే తత్త్వజ్ఞా విప్రకా తస్య॥
రకయత్తి జనలజ్ఞానగుత్తదశాయాం అనలతరం న్నాన్యతలత్త తేః తత్త్వజ్ఞా చిత్త
కూపశ్చేతావృత్తే పులయత్తగం నాదితివాన్తం సమానాకారకజ్ఞానం పులక విష్
యతావృత్తే తత్త్వజ్ఞాన విష్కయతా యా న్నాన్యకజ్ఞానం పులక విష్కయతా
త్తే నలతరం అనలతరం సలతావృత్తజ్ఞాన శూనలతా దశాయాం మ వివతమానత్వాత్
న్నాన్యకజ్ఞాన విష్కయతా యాః స్వప్నశ్చేదేన తత్త్వానా తథావిగుణాత్తత్తకా
రతాని కూపితతత్త్వజ్ఞాన విష్కయత్తిం నిష్కృత విష్కయత్త తత్త్వజ్ఞానలత్త వతదనలతరా
భావమాదాయ న్నాతివృత్తిః న్నాన్యకజ్ఞానా భావాత్తాత్త శ్చేదమ విష్కయతా-

యూ० యాష్టకయ్యజ్ఞానయ్యవిశ్వయతాబ్రాహ్మవాచితివాప్యంద్రిత్యోష్ణేణా
జ్ఞాయితద్దటోత్తత్తత్తేగృణాద్రాచ్రమఃతద్దటభేదశీలవసాధలత్తాత్తథాన
తావ్రశేభమసావిద్ది ~~జ్ఞ~~జ్ఞానయితయాతద్దటానత్తకాలశీలవతద్దవ్యట
తలభావావట్టేదకతయూసతావ్రశాభావేనకదాపితద్దటవృత్తిత్వంలతవవ
తద్దటానలత్తప్రకారకజ్ఞానవిశ్వయతాబ్రాహ్మవాచనలతద్దటేతద్దటానలత్తప్రకార
కభ్రమరశాయూమకత్తాతావ్రశాభావీనతద్దటత్తాచిన్ద్రరూపేఃకంత్తతిరి
క్తవతథానతావ్రశాభావశీలవభావఇంశ్రశీలశ్రీశకవిశేషతయూమభయ
వృత్తిత్తచిరవోన్మతివృత్తిరితలవృత్తిరిత్రత్తక్తంయద్దటేతద్దటానలత్త

2వ పాద

చం. 131 చం.

శ్రుకారక శ్రుమం ^న ఎవ⁺జ్ఞాతః తద్భి పృథ్వీ వసే^నల వశా ధల త్వా^నత్త్రే వమవ ధేయం ॥ 131 ॥ తజ్ఞా
తత్త్వతేయ్యకూ^నవత్త్వంశా^నభావా^నభా^నత్త్వ^నప్రళయశ్శే^నత సో^నద్వంశవత్తీ^ననన
వాతలంతా^నభా^నవా^నన^నది^నక^నక^నజ్ఞా^నత్వా^నతె^నగ్రం^నతద్భి^నరసే^నన^నకా^నతె^నద్యే^నని^నక^నవి^నశే^నషణ^నత
యా^నవృ^నత్తీ^నశ్శు^నశ్శి^నభ^నయ^నవృ^నత్తి^నత్త^నవ^నవృ^నద్ది^నవారణా^నయ^నశా^నధ^నతా^నవ^నద్భి^నత^నకా
వ^నద్భి^నత^నన^నవృ^నద^నక^నతా^నవ^నద్భి^నవ^నక^నప్ర^నతె^నయో^నని^నతా^నక^నప్ర^నని^నదే^నశ్శి^నన^నశం^నభ^నవ^నతె^నకి
తు^నయ^నత్త్వ^నక^నశ^నల^నద్ది^నతే^నయ^నషణ^నఎ^నవ^నత^నత్త్వ^నతా^నన^నత్త్వ^నప్ర^నకార^నక^నభ^నమో^నవ^నత^నశ
తే^నత^నత్త్వ^నతా^నన^నత్త్వ^నప్ర^నకార^నక^నజ్ఞా^నన^నవి^నషణ^నయ^నత్త్వా^నభా^నవ^నశ^నల^నజ్ఞా^నన^నశూ^నన^నల^నతా^నకొ^నలా
ర^నద్భి^నదే^నన^నత^నత్త్వ^నతీ^నన^నత్వా^నత^నత్త్వ^నత^నభి^నం^ననీ^నక^నత^నత్త్వ^నత^నభి^నం^నన^నత్త్వ^నప్ర^నకార^నక^నప్ర^నమా^నవి^నత

తనకుగర్వభేదవశాత్తూ తనవృత్తం నైపుణ్యకారకజ్ఞానవిషయమైతాభావమొనకదా తి
మధ్యమవృత్తిరితితదభావమూదాయావ్యాప్తివారణాయనాథలవ్యాప్తకతావస్థిచ
క్లేష్టాదిదలనాధికలంఘనంతజ్ఞులనలైపుకారకజ్ఞానవిషయమైతాభావమూదాయా
వ్యాప్తివారణాయహేతునమూనాధికరణదలనాధికలమితిధేయం॥ ॥ ననుత
థాశితజ్ఞులనలైపుకారకజ్ఞానవిషయమైతాభావనలకాలికనంబందేనహేత్వధికరణ
వృత్తిత్వాత్తావృశయంవదంతనతజ్ఞేనతనలద్రీశికవిశిష్టణతయంపుభయ
వృత్తిత్వాభావాదవ్యాప్తితావవక్ష్యంహేత్వధిశీద్రీశికవిశిష్టణతయంవృత్తిత్వాకౌవ
త్తీ ~~మూర్ఖాత్వా~~ సంయోగానాభావాభావనలద్రీశికవిశిష్టణతావిశిష్టణవృత్తిత్వ

చా. జా. చా. విరహో తతా దృశా భావమూదా యూ వ్యభివా రణాథం భావభిం నై త్తూ క్తి వల్లధి తపః
 తి నై న్న నాథతా వల్లధి రకా వల్లధి న్న వ్యభి కతా వల్లధి రకత్తం హి నాథతా వల్లధి రకా వల్లధి న్న
 ౧౧ మానాధి కరణా భావత్ర తియో నితా వల్లధి రకత్తతా వల్లధి న్నత్ర తియో నితా కా భావః
 తథా న తిగు కుథర్క నల్లత్ర తియో నితా వల్లధి రకత్తా నల్లకా కేవల మై త్తూ భావత్ర
 తియో నితా వల్లధి రకత్తత్ర మణిజ్జల గు కుత్తి నత్ర మేయ వల్లధి విశిష్ట నంబం విని
 త్తూ భావత్ర తియో నితా వల్లధి రకత్తత్రా వల్లధి న్నత్ర తియో నితా త్రా త్ర నిధా త్ర మేయ వ
 త్తూ మానాథూ మాదితా తా వల్లధిః ॥ కిం తు నాథతా మానాధి కరణా భావత్ర
 యూ యూత్ర తియో నితా తత్ర రకత్తా భావకూట కూటం తథా న భావత్ర

నివక్తవ్యం

పాభావశలప్రాతర్ని కరూపే నామ్రతె యోగి^{తా}వజ్జి ద క్షత్త విరహాప్రవేశే^కకాకవంఅత
స్సాధనవన్నిష్ఠాభావభింన్నహ్యంయ యత్తతయోగితావజ్జి ద క్షత్తాభావకూటం
విచిక్షేపపి~~క్షే~~క్షేపానివిశం^తతాచతత్తత్తత్తప్రకాశ క కయత్తింబజనలజ్జాన
య్యవిషయత్తాభావాభావస్యాపితా వృశవ్యాపకతావజ్జి ద క్షత్తతయోగితా
కత్తి నహే త్తదికకణే ప్రేళికవిశేషే నా తయూవృత్తిత్తే నచయూవదంతగ
తతయూవశుప్రేళికవిశేషే నా తయూ ముచయవృత్తిత్తవికహా దవ్యాప్తిః
తఃభావభింన్న వజ్జసాధికళం ననుప్రతయోగితో^కసామానాధికరంజ్యో
జితపక్షేభావభింన్నత్వంసాధనవత్తత్తాభావప్రతయోగితో^కప్రతయోగితో^కసామానా

యోగ పద్ధతావ్య

మూలము వసులం వక్తవలం గ్రనల తా జాతిసామా న్యభావశలభు ట్టిన్ తలభావశలభావ
చంజాచం బంశ్చతయూతా వృశయావరం తగ్గవు శ్చలక్ష విచిత్తహే త్త వికరణోవస్థే నే న తజ్జ
జాతిసామా న్యభావ కూపత్ర తియోగి త్తాభావాదశ్చంభవతావవశ్చలం
వరంశాధల వత్తత్తిఃయోగి జాతి కూపాభావః తత్తత్తి తియోగి జాతి సామా
న్యభావశలభు ట్టి నాభావశ్చాదీ తత్త తియోగి తా కతయూ న లక్షణభు
ట కతా ఇ నా శంభవతా వవశ్చలం || వరంబ ద్రైశిక విశేషణ తయూవు
భయవృత్తిత్త కత్తి వితావృశభావభిం వృత్త నివేశే నైవతత్త ట్టిన్ తలభావ

జాతి సామా న్యభావ

తత్త్వపరిచయభావనలపక్షాన తత్త్వపరిచయభావన

తాదితలతనూతివ్యాఖ్యచితానీతి॥ వస్తుతన్మితాదితాన్వేషణనవృత్తిధర్మానవచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితాత్రయశామానాదికరంణ్యకల్పేత్రతియోగితాత్రయంయవత్తా
నివేశాం॥ జాతిశామాన్యాభావనలభుప్రతినాభావనలశమనియతాభావయో
గ్యకేలభుప్రతినవాదలతాభావతయాతచియాన్వేషణనవృత్తిధర్మానవచ్ఛి
న్నత్రాచలత్తత్తవచ్ఛిన్నవాదలతానిర్వేత్రతియోగితాత్రవిశిష్టతీప్రదికరణావ
చ్ఛిన్నతావృత్తితియోగితాత్రయశామానాదికరంణ్యకల్పేత్రతియోగితా
మానాదికరంణ్యకల్పేత్రవిభావబింశత్త్రయశాధనవచ్ఛిన్నతావృత్తితియోగిత
తియోగితానలత్తంకించుయథావృత్తహతేతీతం॥ నవతత్త్వపరిచయంభుప్రతిన

చంజుచు

၁၃

చంజుచం॥ చిత్తత్రయతివ్యాప్తివారణా ధన్వంతరీయవర్షాత్తా భావజం ప్రప్తమేవభావజంనత్ర తస్మాత్
 తదేన ఏవషీణీయం॥ తథా నతర్థే పప్తస్త్వరూపేనతదప్తభేదాభావసం తర్థే
 పప్తభేదరూపసాధ్యధికరణే లవతనమా నత్తాత్॥ తర్థే పప్తభేదాభావసం॥ ల
 క్షణాత్ పప్తకతయా నాతివ్యాప్తిరితివాచ్యం॥ సాధ్యవర్షాత్తత్వం నయతాత్ తి
 త్తనత్రంబం ధీనతతానతి తర్థే పప్తస్యాపి కా లకనంబం ధీనతర్థే పప్త
 వతివృత్తేః॥ నాపి వృత్తే విశేషణతయంత తానతివృత్తీ నంయో నాత్తకా
 భావసం వృత్తే విశేషణయా సాధ్యవర్షాత్తా భావజం ప్రప్తయా తసంవృత్తే
 విశేషణతయం మభయవృత్తిత్వవిరహో హి॥ తివ్యాప్తితాదవర్షమేవేతి॥

కింతు ప్రప్రతియోగిమత్తాగ్రహవికారాధితాఘటకసంబంధిననాధ్యవ
ప్రప్రతియోగిభావః తదనంత్రం తదవక్షిణ్యం తథానతద్దేవభేదాభావ
సంపత్తియోగిమత్తాగ్రహవికారాధితాఘటకసంబంధినతద్దేవభేదవ
తిప్రప్రతివిరహాల్లక్షణాఘటకతావంవహ్నిసంయోగాభావాభావశ్చ
ప్రప్రతియోగిమత్తాగ్రహవికారాధితాఘటకానిరవధిస్తేనమవాయ
తదనంత్రం తదవహ్నిసంయోగానంత్రాబుద్ధి
నన్తివివహ్నిసంయోగాభావవత్తాబుద్ధిక్షయాత్ తథానంత్రవధిస్తే

చం.జా.చం.

౧౪

శంబంధేనశాధనవత్ప్రతిభిన్నతనవత్సంయోగానాభావాభావశుభచద్రైశికవిశేషతజ్ఞా
ణతయావృత్తిప్రవిరహాస్తవత్సామాన్యమాదిత్యాదాదివ్యాఖ్యాతావవత్సలమేవ
ప్రతేవజ్ఞాతిశామాన్యాభావాభావముపేక్ష్యవత్సంయోగానాభావాభావమా
దాయావ్యాఖ్యాతాత్రత్రయియోగమత్తాత్రహవిరూపితాఘటకనిరవస్థ
న్నతమహాయశంబంధేనశాధనవత్ప్రతిభిన్నతనజాతిప్రకూకాభావశుభశత్రూ
తాదృశనివేశిస్తేవవారణశంభవాఃకేవలభావభంన్ననివేశితత్వప్రభుత్వం
భోటత్వాదిత్యాదావతివ్యాఖ్యాతాధ్యానాధనవత్ప్రతిభావత్రయియోగిత్రయియో

॥ కానలత్త నిదేశేనమదికతుం నశకలతే తద్దటభిం న్నం ఘటత్రాదితలత్రాణాధల
వత్తత్తపటత్తస్వరూపా^{యో}భావః తనలత్తతియోగి పటత్తతద్దటత్తే తదనలతరా
భావః తత్తతియోగి కత్తనల తద్దటత్తస్వరూపతద్దటభిదాభావేనత్తా^{యో}భా
వః శాధలవత్తత్తభావత్తతియోగి త్తతియోగి కానలత్త నిదేశేది ఘటాభా
వభిం న్నమభావత్తాదితలత్రాదివ్యాప్తిః ఘటాభావభిదాభావనలఘటా
భావస్వరూపనలస్వరూపనంబంధే నమభయవృత్తత్తా^{యో}తత్తదభావమా
త్రనిష్ఠనలప్రాభావనలతాదాత్మనంబంధేన తదభావస్వరూపతాయాః

చా. జ. చా.

౧౩

౨

ప్రయమివవిశేషవ్యాప్తౌ వక్ష్యమాణస్తాన్ ఘటాభావనిష్ఠితప్రకృత్యాభావాభా కషా
మోపితాదాత్తేన ఘటాభావప్రకూపవఘటాభావప్రకృతకాకకయత్తి
నిజనలజ్ఞానవిషయత్రాభావాభావనలవ్యాపకప్రతిచయూఘటాభావ
ప్రకూపత్రానభ్యుపగమః సమాకారకజ్ఞానయ్యవకవిషయతామ వాచి
తేనసంభవతీత్యుక్తత్రాయమివ ఇదంతు ఘటాభావం హి సమానాధి
కరణాః సాధనతావద్ధిదకావద్ధిప్రవ్యావకతావద్ధిదకత్రైయోసిత్తాకా
యంవంతోభావాః పుభయప్రతయః తత్తమివసవ్యకౌ హేత్తధి

శ్రీ త్తదికరణము

కరణ వృత్తిత్వం యత్నంబంధా వద్దిన్నసంబంధిత్వరూపం నాథలతావద్ది
 రకా వద్దిన్న వ్యాపకతాఘటకభూతం నాథాదికరణ వృత్తిత్వమపిత
 త్వంబంధా వద్దిన్నసంబంధిత్వరూపం పుభయ వృత్తిత్వమపితత్వంబం
 ధా వద్దిన్నసంబంధిత్వమపిసంబంధత్రయ సలక్షణికలవివక్షణాం
 తథానవక్షామానధూమా వితలత్రభూటప్తినవక్షాభావః శ్రీ త్తది
 కరణిస్త్రీశిక విశేషణతా రూపయత్నంబంధీనవృత్తి భవవితత్వం
 బంధీననాథలతావద్ది రకా వద్దిన్నాదికరణ వృత్తియోగభావః తత్తత్తయో

చం. ౩౧౫ గెతా న వచ్చి వక ప్రతి యోగి తా కేలా వి భవ త్తి ద్వి శి క వి శే ష నా త యో భ య వృత్తి ప్రజ్ఞా॥
 భవ త్తి లక్షణ సంకల్ప మన్వయః వహ్ని సంయోగా భావా భా వస్త్వ వహ్ని
 సంయోగ స్వరూప సమ వాయు త్వంబంధే న వత్సమా నః సమ వాయు
 రూప తత్త్వంబంధే న సాధ లతా వచ్చి దళా వచ్చి న్నా ది క రణ వృత లభా వప్ర
 తి యోగి తా న వచ్చి వక ప్రతి యోగి తా క ఇతి న వహ్ని సంయోగా భావా
 భావో లక్షణా ఖ టకః ఎవం తా దా త్తే ల సంబంధే న సంబంధ లతీ క్త
 ది క రణే వత్త తా భావా భావో సతే న సంబంధే న సాధ లతా వచ్చి దళా వచ్చి

నూర్తికరణ వృత్తభావప్రతియోగతా^సవల్ల రక~~క~~వృత్త తియోగతాకరతి
త^చభామో^చలక్షణ భుజకః ఎవంధూమ వా^నవక్త్రః తద్భుజభిం^ననం భుజత్తా^న
భుజాభావభిన్నమభావత్తాదితలత్రయతాక్రమం తత్తరయోగో^లకత్త
రూపవలభి^ననారక్ష్ణలాభావాభామో^చదితద్భుజకూ^పతావృశక్ష్ణలాభా
వాభామో^చ భుజాభావకూ^పతావృశక్ష్ణలాభావాభావానా[ం] తే^చత్తది^రగో
నతా^దతలగంబంధేన^సత్యేదితా^దత్యేన^సనా^దతల^తవల్ల^కకా^వల్ల^ననూర్తికర
ణగంబంధియోభావః తత్త తియోగతాయాః^లవల్ల^రక^వవృత్తతియోగ

మా నిత్యదో జాతిశామా న్యభావాభావమా దా యా వ్యాప్తి వారణా ధర్మం భా
 వభిన్నత్వం నివేళితం జనదేశేన ననుయత్ర గుణత్వశామా న్యభావసంబంధం
 తానంబంధేన శాధ్యతా గుణత్వాభావవిషయకజ్ఞానత్వం హేతుః తత్రావ్యాప్తిః
 భావహేతుధికరణే గుణత్వాభావవిషయకజ్ఞానే కాలికనంబంధేన వత్స
 మాసూయోగుణత్వాభావః శాధ్యవ్యాప్తికతావచ్ఛేదకభూతాయా విష
 యతానంబంధేన గుణత్వాభావాధికరణభేదనిష్టాద్యే శకవిశేషణతానం
 బధావచ్ఛేదాయా క్రితయోగి తాతా ద్యశక్రితయోగి తానం విషయతా

తార్థకక్రితయోగితాతా
 భావః

భద్రా భావనాత్మకయోగితా వశిష్టకర్మకాండ

చరిత్రాచర

౧౫

శుంబంధేనగుణత్వాభావాధికరణేషు జ్ఞానేజ్ఞాత్రివిధ్యయత్రాశుంబంధావశిష్టాగుణత్వాభావనిష్ఠా అవశిష్టకర్తాకర్తృతయోగితాకర్తృభేదనిష్ఠా
యాష్టకూపశుంబంధావశిష్టాత్రివిధ్యయత్రాతదవశిష్టాశుంబంధా
విశిష్టాతావిశిష్టాశుంబంధేనాభావః కుణత్వాభావశ్చకూపః తత్క
ర్మకూపశుంబంధేనైవతామోనతయాష్టకూపశుంబంధేనయేవైవ
వతామోయోగితాభావః తదనవశిష్టకర్తృశుంబంధాత్మక
కర్మశుంబంధావశిష్టాత్రివిధ్యయత్రాయామవిశిష్టాతాత్మకత్రివిధ్య

గితాశ్రయతావ్రశభేదశుభకాలకనంబంధేనగుణత్వాభావనశ్చేత్యం యథేత్య
ధికరణేభూతగుణత్వాభావవిషయకజ్ఞానంతత్రాణత్వాత్ ననుశా
ధలతావస్థిదశావస్థన్నాధికరణవృత్తిత్వం వృత్తితియోగిమత్తాగ్రహేవి
యోధితాఘ్నకనంబంధేనవశ్యవ్యంతథాచశాధలతావస్థిదశావ
స్థన్నాధికరణేయూవ్రశప్రతియోగిమత్తాగ్రహేవియోధితాఘ్నకన
ంబధేననంబంధియోభావః తదభావయ్యాయావృత్తితియోగితా
తద్వివృత్తితియోగితాకత్వమివపరంవనితం తథాచవిషయతాశ్చ

భావ

చం.జ.చం.

౧౯

అంధావల్లి న్నగుణత్వాభావనిష్ఠా అవల్లి వశ తాకప్రతియోగితాకభేదని తస్మా
త్తాయాప్రతియోగితా తదవల్లి న్నవత్తాః ధింత్రతిశవిషయతానం
అంధేనగుణత్వత్కారకనిష్ఠయస్థివవియోగిత్వాత్తాద్యశశశంబంధే
నగుణత్వాభావగుణప్రకతావల్లివశశంబంధేనైవాధ్యధిశకరణేవత
మానతయూతప్రతియోగితావల్లివశత్తంతుతాద్యశభేదనిష్ఠాప్రతియో
గితాయామదితాద్యశత్రతియోగితాత్రయశస్థివిష్ణుయోత్తధిశకరణా
వల్లితేనాశుద్ధివిశావ్యుద్ధిః ఇతినిష్ఠవంశతిజాతిశామాన్యభావ

॥ జాతిశామనాభావ

నిష్ఠాయాః

నివేళ

నిష్ఠాయాస్త్రాతియోగితాతవవభిన్నవత్తాగ్రహే విరూఢితాఘ్నకళశంబంధే
నశమవామేనజాతిస్థరూపాభావనలశాధలవతివతనమానతయోతాత్వ
శత్రుతియోగితాయాః యక్షిణాఘ్నకళస్తేనజాత్యాత్మకాభావమాదాయా
వ్యాత్రిలసంభవాల్భావభింన్నత్వసేవలభత్వావత్తేః నమయత్తద్వతసే
మత్తత్వక్షేణేలయందేరవతఇతిజ్ఞానముత్తంత్తంలత్తత్వద్వతసేలత్రిత
యలక్షేణేవీతావృశజ్ఞానముత్తంత్తం వక్షిమత్తద్వతసేలపింబమక్షేణే సంభవ
నాశఃతావృశజ్ఞానానలతరాభావాభామోహేతుసమానాధికరణాః ॥

తత్రతాత్పర్యానానాం భావనిష్ఠత్వేతి యోగిత్యా వాచ్యేన వత్తాగ్రహ విశేషాభి తా తప్త
 ఘటక నిరవధి న్నవిషయతానంబంధేన నాథలవతి తత్తవతేవ తత్తానాం
 నతాత్పర్యానలతరస్వ రూపాభావస్త్రాదలజ్ఞానా భావసలత్రితయ్యప్యేణా
 వజ్జేదేన తత్తత్త తే ద్వితీయజ్ఞానా భావసలత్రితాదలజ్ఞానా వజ్జేదేన తత్తత్త
 ల్తయోగే క్షణానన్యవివక్షయే ప్రతిష్ఠ విరహాన నిరవధి న్నవిషయతానం
 బంధేన తత్తానీత్యాం యాత్పర్యేతి యోగిత్యా వాచ్యేన తాత్పర్యానానాం న
 తరాభావనిష్ఠత్వేతి యోగిత్యా యాః ధర్మమచకలతయా తాత్పర్యేతి యో

గతాయాః వ్యాపకతావస్థిదకప్తనలలక్షితతయాతావ్రవత్తతియోగిత్రాత్రయసల
 తప్తప్తతేద్దిలియలక్షణావస్థిదేనలగత్రాదవ్యాప్తిః లతః భావభిన్నత్వంలవశం
 నివేతనన్యమితివాన్యంఎవమపిహేత్వధిక్రకగేనిరవన్దన్దప్తత్వకత్తనివేతేవ
 తావ్రశాభావసలలక్షణాభిప్రకతానంభవాభావభిన్నత్వనివేతేవప్రథం
 తివేత్తలత్రకేనిల్హేత్వధిక్రకగేనిరవన్దన్దప్తత్వకత్తనివేతేనావితావ్రశా
 నలతరాభావసలభిప్రకతేనయోభావః తనలహేత్వధిక్రకగేనిరవన్దన్దప్తత్వ
 తయాతప్తతియోగిత్రాత్రయసలహేత్వధిక్రకగణావస్థిదేనలగత్రాదవ్యాప్తిః

చు.జ.చు॥ వారణాసుధాధరవద్వత్త్రుభావత్రుతియోగిప్రతియోగిశానవత్ప్రతిభాదిభాషి తస్మా
 కభావభిన్నత్వగుణవివేచనయత్త్యాంపతేనత్రతియోగిమత్తాగ్రహవిహారితాక్ష
 టకగుంబంధేననాధరవద్వత్త్రుత్పాక్షాభావభిన్నగుణవైయ్యధరపక్షాదినిరా
 త్తతాపరేతునిరుక్తభావభిన్నాయావంతోభావాః ద్వైవిధవిశిష్టతావి
 శిష్టగుంబంధావధిన్నప్రధేయతావధి వకీభూతానుయోగితానిరూపిత
 త్రతియోగిత్వాన్యమగుమానాధికరణాః శ్రుత్వంవ్యాప్తిః తథావవిష్టయతా
 గుంబంధావధిన్నగుణత్వాభావనిష్ఠి అవధి వకతాకేత్రతియోగితాకేయోగి

౨౧

భావః

భావః తదభావప్రకారం అనుయోగితానాం ప్రశక్తికవిశేషానాం విశేషశంఖం
ధావప్రకారం ధేయతావప్రకారకాతథానాం తిథిప్రతివిషయతాశంఖం ధావప్రకారం
త్రాభావనిష్ఠా అవప్రకారకతాశక్త్రుతియోగితాకభిదేహనాస్తాత్రప్రతిత్వాత్ ప్రతిఃత
ధావప్రశక్తికవిశేషానాం విశేషశంఖం ధావప్రకారం ధేయతావప్రకారకాయాను
త్రాభావప్రకారకాయోగితాతన్నికాపితాయాను ప్రతినిష్ఠాప్రతియోగి
తాతదాస్త్రయాధిక్యరసోభాతగుణత్రాభావవిషయకజ్ఞానగుణత్రాభావ
శుభకాలకృతశంఖం ధేయతావప్రకారకాయాను ప్రతినిష్ఠాప్రతియోగి

చంజాచ॥ యా ని కుక్తశ్శలీలవ్యాప్తిః ఖ ట్తా భావవాక్రవృత్తా వితలత్రవృథి బారిణతు ఘట ప్రహ
 త్తా భావ సుఖ ఘట త్తేన కూపేణ యో భావః తస్య భావభిం నృత్తా తస్య సుఖవిశే
 షణ తా విశేషశంబంధా వజ్జన్ అధేయ తా వజ్జే వ క్షమా తతా వృత్తా భావత్తహ
 ౨ వ్య ను యోగి తా నిగూర్దిత ఘట త్తా భావని ష్టే ప్రతి యోగి తా త దా శ్రయ సే
 ష్య సుఖ హే త్తధి కరణా వజ్జే దేన అస త్తా న్నా ఇ వ్యాప్తిః నవ ప్రతి యోగి సూ భావ
 విరహా త్త త్తే వక్తృనః ప్రతి యోగి త్తే శం యోగి న శంబంధా వజ్జన్ నృ ఘటా భావః
 క్షమా లీనా స్తా తల దిప్త త్తే ప్రమా స్యోల్ ఘటా త్తే క తా వృత్త ఘటా భావ

ఎకహాశులసమవా యేస్యైవకృతాతేనీతాదితివాప్యంకపాలనలసమవా యే నక్షత్రావ
జన్మవత్తి విసమవా యేనక్షం యోగశుం బంధా వజ్జన్మక్షణాభావాభావవత్తాప్రసిద్ధి
వత్తమాప్తినిత్రమత్తాశుంభవాంశం యోగాదాదినంబంధే [redacted] నతాత్మశభిటాభా
వాభావత్తావజ్జన్మలభికరణతాయాః పారమాథశత్రా తతత్తధర్మావజ్జన్మ
ప్రకారణాప్రమాత్తశులతత్తధర్మావజ్జన్మవత్తి తేషలకత్తక్షణితత్తాత్ ॥ అన్య
థా విశిష్టసత్తాయాః అనతిరేకేణగుణాః విశిష్టసత్తావానితిప్రతీతేషప్రమా
త్తావత్తి రితలవధేయమితికేవలాన్యయిగ్రంథే జగత్తలమనన్మాకశ్యుత్ ॥

చా. ౩. చ॥ యథాశంయోగశం ~~వి~~ బంధావస్థానైత్ర తియోగితాశ్చా వాహ్నావృత్తా తస్య॥

౧౨ పోనుయోగితానశమవాయుత్రిమానానుయోగితాశమవాయుస్సంబం
ధావస్థానైత్ర తియోగితాశ్చా వాహ్నావృత్తా తస్య॥ బంధావస్థానైత్ర తియోగితాశ్చా వాహ్నావృత్తా తస్య॥
గుణత్వాభావనిష్టావస్థానైత్ర తియోగితాశ్చా వాహ్నావృత్తా తస్య॥ బంధావస్థానైత్ర తియోగితాశ్చా వాహ్నావృత్తా తస్య॥
యోగితావినవిశేషణతావిశేషణంబంధావస్థానైత్ర తియోగితాశ్చా వాహ్నావృత్తా తస్య॥ బంధావస్థానైత్ర తియోగితాశ్చా వాహ్నావృత్తా తస్య॥
వంశనిర్మాత నిరుక్తా ద్వైశిశ్చవిశేషణతయావృత్తిత్వనివేశితీత్వదిశరణే
అకాశే ఘటత్వాభావశుభకాలకేసంబంధావస్థానైత్ర తియోగితాశ్చా వాహ్నావృత్తా తస్య॥

మ హా శ

వృశ్చక విశేషణానాశం బంధేన నాథతా యాః తత్తత్తత్తా ది హితావ వ్యాప్తిః
ఖటతా భావ రూప నాథతా భావ సుఖ లాకా శిష్ట రూప సంబంధేన వత మా
నతయా తత్తత్తత్తయోగ తావన్మద కత్త సుఖ నాథతా వన్మద కే సత్తాది తిజ
గ దేశేన లిఖిత మేవ తత్తయ ది హిత నికర నో దృశ్య క విశేషణ తా విశేషణం
బంధావన్మద తాదేయ తావన్మద కే భూత అను యోగ తానిరూ పితో
తత్తత్తయోగ తానవన్మద కత్తం నాథతా వన్మద కే వివక్షితే తదా తా
వృశా వ్యాప్తి వారయ తుంశక లతే తుల్పయ క్రూరకాలి క సంబంధావ

చంజుచ॥ ధిన్నఘటత్రాభావశ్యాభావః లూకాశేనాస్తాత్రిప్రత్యత్యపత్త్యః కాలకశంబంధా తప
 వజ్రస్త్ర తియోగితాకాభావాభావప్రశ్నరూపానుయోగితా యాః ద్వైవికవిశే
 త్తనతావిశేషశంబంధావజ్రస్త్రాదితిధేలయంనచవిషయతాశంబం
 ౧౪ థావజ్రస్త్రావజ్రదశతాకేప్రతియోగితాకాకా యోగగుణత్రాభావవద్దేదఃత
 సభయోఘటత్రానాభావఃతస్యాదివిశేషనతావిశేషశంబంధావజ్రస్త్ర
 ఆధేయతావజ్రదశకభూతప్రనుయోగితానిరూపితతప్రతియోగితాశ
 తయాతాద్యశత్రుతియోగితాత్రయగుణత్రాభావవద్దేదశసప్తవిశిష్టే

ప్రధికరణావళి నలసిత్తా తలవ్యాప్తి తాదవశ్యం మేవ యదివయత్ర తియోగితా
 వశిష్ట యత్ర తియోగితా శ్రయ మాత్ర నిష్క్రమ తియోగితా కా భావత్రం విశేష
 నితా విశేష సంబంధం వశిష్టా దే యతావశిష్ట త కంస్తి విశిష్ట హే ప్రధికరణావ
 శిష్ట దే నత్ర తియోగితా శ్రయ వివక్ష యాను నితా భావవశిష్ట త నిష్క్రమ యాను సత్తా

వశిష్టా తియోగితా తత్ర తియోగితా వశిష్టా తియోగితా కా భావత్రం విశే
 ష నితా విశేష సంబంధం వశిష్టా దే యతావశిష్ట త కత్తా భావాన్ని తీవ్యాప్తి
 రిత్త్యుపశితే తదావాచం జ్ఞేయతా దిత్యాదౌ శమవా యితా వశిష్ట వాచం

త్రితియోగితా వశిష్టా

ప్రతియోగి తావభిక్షం

చం॥శా॥నం॥

५

త్తనిష్ఠప్రతియోగితాకాభావాత్ప్రసిద్ధాప్రవ్యాప్తిరితివాచ్యం విశేషణతా
 విశేషసంబంధావచ్ఛిన్నలూఢేయతానవచ్ఛిదిక్తోయాప్రనుయోగితానిశా
 వితప్రతియోగితానవచ్ఛిదిక్తోయాప్రతియోగితాప్రవిశిష్టహేత్వవిశేషకరణావ
 ఛినతాదృశప్రతియోగితాశ్రయసామానాదికరణావక్తవ్యంతథావఖే
 టప్రసిద్ధియాప్రతియోగితాతస్యఃప్రతియోగితానవచ్ఛిదకతయాతాదృ
 శప్రతియోగితాయాః నలక్షణాఘటకత్వమితివాచ్యం వాచ్యంజ్ఞేయ
 త్వాదిత్యాదౌప్రవ్యాప్తిః సుఖాత్తాభావవచ్ఛిదనిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావ

वसुधैव कुटुम्बकम्

క వి దత్త త్రియోగతా ౨

త్ర సల విశేషణతా విశేషశంబంధా వజ్జిన్న లూధేయతా నవజ్జిదక తయోతత
సుయోగతా నిరూపితప్రతియోగతా వజ్జిదక త్రమేవ విశేషణతా విశేషశం
బంధా వజ్జిన్న కుణత్వాత్వావనిష్టే అవజ్జిదక తాయోమితి నత సల లక్షణ భే
టక తో త్రిత్రాగుత్త శ్చ లేల వ్యాప్తి రితి ప్రాప్యః ననుభావభిన్న త్తనవి శేషుట

త్రిన జాతిసామాన్యభావాభావవారణ మశకేమేవ త సల స్త్ర విశిష్టత్వే
త్రధికకణా వజ్జి తేన జాతిసామాన్యభావ రూపితప్రతియోగకణామానా
ధికకణార్థ నవనాథల వద్వత్త్రి భావత్రతియోగకానలత్తం పారిభాషిక భావ
ప్రతియోగ ౧

చంజాన॥ ఇన్నవక్తవ్యం తథావశాథవద్వత్తయోగజాతిస్వరూపీయభావః తనవ ౩౫॥
 యో త్రియోగజాతిసామాన్యభావః తత్తత్తయోగకత్తంజాత్యత్తకాభావశేషతి
 ౨౬ ఘోషజ్ఞేనజాతిసామాన్యభావాభావేశ్వరీతి తద్దాతనమితివాచ్యం ఎవంశ
 తిఘోషభిన్నం త్రవ్యత్వాదిత్యదానాథవద్వత్తయోగజాతిభావః త్తత్తాదిత
 న్నలత్తయోగియథాత్మకత్వాభావీభవతి తథాత్మకత్వత్వత్వానలత
 రాభావీభవతి తత్తయోగిత్వనలఘోషత్వస్వరూపిఘోషభేదాభావీభవ
 త్తాతనవలక్షణాఘోషకత్వాపత్తేః నవశాథవద్వత్తభావత్తయోగనలవ

తత్త్వతయోగశ్చ న్యతరాభావః ॥

త్విష్టమేవనాథలవ్యాపకతావస్థవకేత్రతయోగితాయాం దియ్యతేతథాచ
ఘోషభింన్నంత్రవలత్రాదిత్యాదౌఘోషభివత్తావస్థనా యాఘోషభివనెష్టా
యాత్రతయోగితాతనానాథలవత్త్వత్తియోగః ఘోషత్రాదిః తదవృత్తి
త్తినఘోషభిదాభావసలక్షణోఘోషకత్వోపపత్తిరితివాచ్యం ఎవమ

వివాచ్యంజ్ఞేయత్తాదిత్యాదౌసమవా యిత్తావస్థిన్నవాచలత్తనెష్టేత్రతి
యోగితాయాఃనాథలవత్త్వత్తియోగభావః ఘోషత్రాదిరూపః తసలక్ష
ణభింన్నభివత్త్వరూపితయా తత్త్వతయోగవాచలత్తమపిభవతితదవృత్తి

ని దేశ సయ్యం తథా ప ఘటతా వనిష్ఠ జాతి నా మా నాభా వనిష్ఠ త్రి తియోగి త్త
శతా యాః తద్వత్తజాతి స్వరూపా భావత్ర తియోగి తా వనిష్ఠ కత తయా నల ష్టేణ
మ ఘటకత్తమి త్యత తథా దిశాం ధృవద్వత్త త్తం యది శంఖం ధశుం మాన్యేన
ని దేశ లతే తథా ఘటభింశం శ్రవ్యతా ది త్యా త్త ఘట స్వరూపే నాం ధృభావశు
శాంధ్యవతి కా లి కే శంఖం ధే నవ్యత్త త్తే నల ష్టేణ కే ఘట కత్తా ను పు పత్తే య
చివత్త త్త త్తం ద్రే శి కే వి శే షణ తాం శంఖం ధే న ని దేశ లతే తథా జాతి నా మా
నాభా వా భా వా రణం మశ్శక ల మే వజా తిష్ఠ రూపా భావశు స్వరూపే నా

౧ ఎవం విశేషశాస్త్రం దేవతాదేవతానాం పూజానాం సాధనం
 గీతా సూత్రం
 కర్మతయోనితానాం దేవతానాం పూజానాం సాధనం

వచ్చి దక్షిణమంబున నున్న యొక్క నలత్రా భామో లక్ష్యే న ఘటకః ఎవంశాధలవ
 త్త్రుత్తా భావత్రుతియోనితానవచ్చి దక్షిణత్రుశాధలవత్త్రంశాధలతావచ్చిదక్షావ
 త్త్రుదక్షావచ్చిన్నాధికరణత్త్రం వత్త్రవ్యం తేన విశిష్టే సత్తావాజాతే రత్త్రత్త్రగుణా
 నలత్రా భావసలగుణత్త్రుత్తా భావత్రుతియోనితావచ్చి దక్షిణత్రుత్తాగుణసలవి
 శిష్టే సత్తాత్త్రావచ్చిన్నాధికరణత్త్రా భావాత్ గుణానలత్రా భావసల లక్ష్యే
 ఘటకే త్తావే పత్త్రః సచ్చివమతి ఘటా భావానలత్త్ర విశిష్టే వానలత్త్రవాన
 భావత్త్రా రత్త్రత్త్రా తివ్యాత్త్రః తత్త్ర ఘటా భావానలత్రా భావసల యాఘటా

25

భావనల ప్రతి శీఘ్రాంత్రతియోగితానవస్తానాథలతావద్ధివశావద్ధివత్ప్రతి
 భావత్రతియోగితానవస్తావకత్తెటివిశేషణతావిశేషసంబంధీనవృతలభా
 వత్రతియోగితానవస్తావకత్తాభావాల్లోహుటానవస్తాభావనలలక్షణా
 వకత్తానుతపత్తిః ప్రతానాధలతావద్ధివశావద్ధివత్ప్రతిష్ఠంప్రతికవిశే
 షణతావిశేషసంబంధీనవక్తవృంతథావత్తోనవస్తాభావాయాత్రతి
 యోగితావిశిష్టానలలోహుటాభావవత్ప్రమాదనలలోహుటాభావానవస్తావిశిష్టా
 వస్తాధికకణ్ఠిప్రతికవిశేషణతాసంబంధీనవృత్తిప్రతికత్తాల్లోహుటాభావా

ॐ नमः

ॐ नमः

భావా

నలత్తా భావనల లక్షణాభివ్యక్తి నుపపత్తిః ఘటానలత్తా భావనలతాదాత్మ
సంబంధేన ఘటాభావప్రకారావత్తి తు ద్వివికే విశేషణతా విశేషసంబంధావ
ధి న్నసాధనవత్ప్రతి తా వధిరకభూతా నుయోగితా నిరూపితప్రతియో
గితానివేశనియోగతా వధిపాభావౌఘటానలత్తా భావియప్రతియో

గితావధి న్న భావప్రసంగభివ్యక్తి నలత్తానుపపత్తి నాధనవత్ప్రతితా నవధిర
కతా న్నసాధనవత్ప్రతితా వధిరకభూతా నుయోగితా నిరూపితప్రతి
యోగితా నవధిరకత్తంతత్రావ్యవహారికమితి తావదం ఘటాభావప్రకారం

చం॥ జా॥ రతా నిరూపిత విశేష లతాశంబంధేన యోగేణాభావప్రకాశకజ్ఞానా తప్త॥
 భావః తస్య హేతుత్వధికరణే విశేషణతా విశేషశంబంధేనావరమానతయా
 విశేషణతా విశేషశంబంధేన వ్యతలభావప్రతియోగితానవస్థాదికాయా
 తాదృశజ్ఞానాభావనిష్టా వత్ప్రతియోగితాతాదృశప్రతియోగితాకేత
 యూతాదృశప్రతియోగితా యూః సాధ్యవత్ప్రతియోగభావః తత్ప్ర
 తియోగితానవస్థాదీకేతమస్మాదాదృశాభావసంబంధేనావరమానతయా
 యూతస్య హేతుత్వధికరణావస్థాదీన హేతుత్వధికరణాభావేతాదృశ

౨౦

జ్ఞానానాథావరూపప్రతియోగి సోమానాధి కేశరంజితా భావాదతివ్యాధి
 విరహాదితివేదనా వ్రశజ్ఞానాభావశ్యాదిష్టా భావప్రకారతాన
 రూపివవిశేషితానంబంధేన ఘటాభావమాత్రప్రవృత్తితయా
 తాదాత్మ్యసంబంధేన ఘటాభావప్రకారమప్రకారాభావాదభా
 వమాత్రాదికేశరణి కేశరణా భావశీలవజనవీశమతీతాదాత్మ్యసం
 బంధేన భిక్షరణి స్వరూపస్వేదాదేవవిశేషణతా విశేషణంబం
 ధేన వ్రతభావప్రతియోగితా నవజ్ఞేతకప్రతియోగితా కేతం

చంబూచు

తాత్పర్యము నా భావా భావీ ననుం భవతి తాత్పర్యము భావము నా యత్న
 త్రావ్యమివా రన్యము ~~...~~ శకలం ఎవరియై తియోగి మత్తాగ్రహ విరే
 ౨౧ ధితాత్మకత సంబంధి ననుం భవత్ తత్త్వనివేశితమయమిత్తాకా
 రకయత్తిం బిత్తాన విక్షయత్తా భావము ధిం నిరవస్థు విశేష నితా
 సంబంధి నప్రమేయమిత్తాకారకయత్తిం బిత్తాన విక్షయత్తాకార
 క్తా ననుం భవత్ తత్త్వనివేశితమయమిత్తాకా భావము ననుం భవత్ తత్త్వని
 త్తా విరే ధితాత్మకత సంబంధి నిరవస్థు విశేష నితా సంబంధం ౪౪

తథాపప్రతియోగిష్టయ్యధికేరణ్యఘటితవ్యాపకతాకర్షితావృత్తాభా
 వసలధర్మమనశ్చతయావినాదివ్యధికరణధర్మవజ్జన్మాభావం
 లక్షణగుమన్వయసంభవప్రతియోగసలవృత్తిశ్చైత్యదిగ్రంథావతారకాను
 కుచత్రిః ప్రతఃస్పృధలవన్నీష్టిత్వంత్వరూపగుంఘంధేననవేశితంలత్ర
 క్షే ౨౯॥ ~~క్షే~~ ర్త్వినజ్జ్యతిగూమాన్యాభావాభావసలయాప్రతియో
 గితారజాతిగూమాన్యాభావనిష్కాన్యేవక్షుప్తత్వినవామృత్తాభావియన్యా
 వాసలత్వాని^{క్షే}కాదితత్తద్ధర్మానధికరణోఘతత్తద్ధర్మవజ్జన్మో^{క్షే}ప్రతి

యశోకన్య.

చా. ౧౩. చ.

౨౨

త్రుతియోగి తయోగిష్టాకాశాభావకాభావా లోకింత్రుభే పట్టెనత్రావ్య
 త్తాభావీయ్యవాచనత్రావ్యేభావియ్యయాత్రుతియోగి తావ
 ఘోనిష్టాహావత్తిత్తెనకుటాభావియ్యభే పనిష్టానభవితుమర్హ
 తితథానతిభే పవతిభే పత్తావచ్చనవత్తినిష్టత్రుతియోగి త్రో
 త్తియో భే పశ్యసత్తా లోభే పట్టెనవత్తిభావత్త్రుత్రుత్రుత్రుత్రుత్రుత్రుత్రు
 వత్త్రు
 త్రు

సప్తకసం నాధేయ రకచిద్భాం తామితి

మననా త్ఫలకలం ౫ ఎవ ర తావ్యశత్రు తి యోగితో యోఃభేదే సైమింహతా చితం
త్రంథశ్చతా ఎవం పశ్య విశిష్టోక్తౌ త్తధిక రణా వజ్జే దే నతావ్యశత్రు తి యోగితా
తాత్ర య సలవా పృత్య సలసత్తా నతావ్యశా భావ మాదా యా వ్యాప్తిః ఎ
వం పభావ భింశ్చ పవం య తావ్యత మేవ నశ్చివం ఘట భింశ్చం

త్రవృత్తా చితత్రా తి వ్యాప్తిః ఘట భేదా భావ సలభా వభింశ్చ త్తచ రక్షా ల్ల
క్షణా ఘట కత్తా చిత ఘట త్తే నఘట భేదా భావ స్మృత్తే నఘట కత్తా
త్తచియత్ర తి యోగితా యా వృత్తయ క్తా వా వలక్షే విసత్తా త్తావ్యశా

చంజాచు

భావసుల్యవ్యవిత్రహేత్వధికరణావశ్యేతేనత్ర తియోగిసామానా తప్త
ధికరణంజ్యమక్షతమిపితివాచలంశాధలవత్త్వత్తిభావవింత్రవ్యక్త్యా
२२ క్షత్రాంతతాపభేదప్రసల్యశాధలవత్త్వత్తిభావత్వవిరహాంత
భేదభేదత్తినభేదభేదాభావశ్యాదినిగుక్తవ్యాపకతావశ్యేత
కత్ర తియోగి తాకతయాతనియ్యత్ర తియోగితాత్రయస్మాత్
జాతిసామాన్యాభావస్యహేత్వధికరణావశ్యేతేనలక్షత్రాంత

కవ్యార్థేష్వరత్వం తనమితాత్మశాభావయాత్మప్రతియోగ
తాదీజాతామానాభావభిన్నైవతత్తే ॥ ५ జాతా
మానాభావశ్చ ॥ ५ తం నిష్కేత్రప్రతియోగతా ॥

వృద్ధి కరణత్వం భావాత్ ॥ ५ జాతా

మానాభావభిన్నైవతత్తే తో భావశ్చైవహస్తయత్తవిరజాత్

[illegible]

సామాన్యబావప్రతియోగితాయాం ఘట తావప్రతియోగితాయాం
 తాయాం చ సత్వేన నిరుక్తా యాబావప్రతియోగితాయాం మిత్రతాద్ర
 శత్రుతియోగితాయాం మిత్రతాద్ర శత్రుతియోగితాయాం వాచాప్రసంగావనా॥
 ఘటకతావప్రతియోగితాయాం వాచాప్రసంగావనా॥
 బంధావప్రతియోగితాయాం వాచాప్రసంగావనా॥
 విశేషణానంబంధేన వతః మానోయోబావప్రతియోగితాయాం విశేషణాతా
 పిత్రావకతామృతకనంబంధావప్రతియోగితాయాం వాచాప్రసంగావనా॥
 తామృతకనంబంధావప్రతియోగితాయాం వాచాప్రసంగావనా॥
 వత్సవితి పృత్యేవ వాచాప్రసంగావనా॥
 విత్యేవ వత్సవితి పృత్యేవ వాచాప్రసంగావనా॥

తన

వం తోబావా: దైత్యకవిశేణాతావిశేష(సం)బం దే సోమయవ్రత్యయ స్తవ్యమిత్యలక్షణం
ప్రతియోగతాయాం నిరుత్తాభయూభావవత్సం నివేశ్యసంభవతిపుత్రత్రపేణ వ్యాప్యతివ్యా-
ప్యైరనవకాకాతో తథానసృజిష్యహే త్వదిశరణా వశేదేన త్యాదినివేశనమఫలమితి-
యేన్న॥ అభావమాత్రాదిక్షరణకాభావశ్లేషకలదిశరణా సృకూపత్యేషహాభావవిన్న-
అభావత్యాదిత్యాదిచర్యభూతినిశూహాభావనిష్ఠతద్వ్యుత్పత్త్యావస్థానాభావాభావసృకూహాభావ
సృకూపసృభావవిన్నత్యం దైత్యకవిశేణాతావిశేషసంబం దేనోష్ఠ్యయవ్రత్యత్యాదతః సృవిశిష్ట
హే త్వదిశరణావశేదేనప్రతియోగినామానాదిశరణ్యాం నివేశితం తథానహే త్వదిశక-
ణా ఘహాభావే తన్నిష్ఠతద్వ్యుత్పత్త్యాభావకూపప్రతియోగినోలనత్యానావ్యాప్తిరిత్యా-
హుః॥ ప్రతియోగవైయదిశరణ్యాఘపతవ్యాపకతాయాం సాద్యవ్యాపకతాఘపకసా
ద్యాదిశరణావ్రత్యత్యం దైత్యకవిశేషణాతావిశేషసంబంధావస్థాన్మమిత్యుక్తౌవహిమా

౨౬

నుద్ధమాదిత్యాద్యాతాత్మకావమాచాయావ్యాప్తరతస్తావకణాయభావబింబాభర
 తలభావపత్రికాపాదానంనభేదకపిజాత్యభావసభృషత్యేనయో^౨భావస్తావభావబిం
 స్తతయానిర్భావికరణానిచూపితదైశివశివేషణతానంబంధేనప్రత్యభావప్రతియోనితా
 నవభేదకప్రతియోనితాతతయాల్పకణాభుషకత్వేననయావచంతకతతాప్రశాబ్దావ
 యభిప్రతియోనితాత్రయత్వయాభి^౩శిష్టతాత్మవికరణావభేదేనవికరణాదవ్యాప్తినిదవ
 స్త్యుమితిభేద^౪భావబింబస్తదేనస్థుకూపనంబంధేనఅవతరమాననిచూపితప్రతియోని
 తాయానిర్మానానిర్భావికరణానానవభేదికాయాప్రతియోనితాతాప్రశక్తియోనితాత
 త్యసభివక్షణీయతాత్^౫వచంభుషతావభేదస్తా^౬నిమానాభావభేదస్తాప్రతియో
 నితావభేదాభావసభృషా^౭తి^౮కూపతయాదైశివశివేషణతానంబంధేనఅవతరమానా

యః తస్మిన్ రూపే తత్ప్రతియోగితాయాన్విమానాదికరణైవానానావశేషతత్త్వం జాతిసామా
మాన్యబావత్యైవ తస్మిన్ ప్రతియోగితాయామివ ఘటత్యైవ జాతిసామాన్యబావనిష్ఠ
ప్రతియోగితాయామస్త్రీతి తదనవశేషతత్ప్రతియోగితాపదేన తాదృశప్రతియోగితాయా
దారణాం న సంభవతి తాదృశప్రతియోగితావశ్యయస్య సృష్టవిశిష్టత్వే ది కరణైవ సత్త్వేనా
వ్యాప్తిః ॥ యద్యపి వమపి విషయతా సంబంధేన గుణత్యావభావస్థాద్యతాయాం గుణాద్య
భావవిషయతం జన్మత్వం హేతుస్య త్రవిషయతా సంబంధేన గుణత్యావభావనిష్ఠావశేషతా
తత్ప్రతియోగితా తదైవ నిష్ఠప్రతియోగితాయాన్విద్యత్యతావత్ ॥ తాదృశప్రతియోగితాశ్ర
యస్య సృష్టవిశిష్టహేతు ది కరణావశేషేనాస్య తావత్తతా వ్యాప్తిః ॥ తదాపి నివేషణి నాదికరణ
విశేషణ తావిశేషణావ తథమానో యోగ్యావస్థాత్ప్రతియోగితాయాన్విమానాదికరణ
నైవానానవశేషతాయాన్వతియోగితాస్య విశిష్టహేతు ది కరణావశేషేన తాదృశప్రతి

[illegible]

[illegible]

३५-

कककुका

[illegible]

౧౯ వ్యాసశతా
 వ్యవహార
 ! తా వస్తే ర క ప్రతియోని తా తూ ఘటానా పోపి భవతి తనో స్వవిశిష్టహే త్వచిశర
 ణావస్తే దే న ప్రతియోని సామా నాభి శరంణ్య విరహం ద వ్యప్తి తితి న్నయ ద్వావ
 మాత్రని రూప త ప్రతియోని తాప వస్తే న్నానా వసా భవ వస్తే త ద్వావస్తే వ తాద్ర
 శ ప్రతియోని తాక ప దే న వివక్షణీయ తాప త్ మహానా వస్తే వస్తే వ త ద న వ త రా
 భావ ని స్థాయా ప్రతియోని తా సాయ తా ఘటానా వ ని రూప తా త తాప మ్నానా వ
 ని రూప తా ప తి తా ద్ర శ ప్రతియోని తా న ఘటానా వ మాత్ర ని రూప తా త్ మ్నానా వ
 తాప వస్తే న్నా ప్రతియోని తా ప్తే వ త వ వస్తే న్నానా వ సో న సా భవ వస్తే తా ద్ర శానా వ
 మా దాయ నా వ్యాప్తి య ద్వావ మాత్ర ని రూప త త్మం పయ ద్వావె త రా ని రూ
 ప త త్మం వా ప లం జ్ఞయ తాప తి తా త్ మ్నానా వ వస్తే తా ద్ర శానా వ ప్రతియోని తా వస్తే

౪౦

భావా

సంభవవచక్రముచిత్రమితివాచ్యం॥ ఘటత్రేనవక్రమౌబావప్రతియోగితౌవ
జ్ఞిస్త్యుయత్రసంయోగసంబంధావజ్ఞిస్త్యుతియోగితాతాభావస్త్యుయత్ర
సిద్ధ్యువపిన్నమదవృత్తితయూనిధ్యువక్రత్యుబావప్రతియోగితావజ్ఞిరకత్వంశ్య
సుఖపమేవత్యులబావాభావత్వంప్రతియోగితౌవతేనననాభావస్యనన
నప్రతియోగితౌనననస్యనననాభావాభావత్వంవి నానుపపన్నమతౌప్రతియో
గితాకత్వేనననననాభావాభావత్వంకల్పితేనననాభావనిష్ఠాయావృత్తికరణాభావస్త్యునాప్రతి-
యోగితాతదవస్త్యునాభావత్వంకల్పితేప్రమాణాభావాత్ఘటత్రేననననాభావాభావ-
యప్రతియోగినాస్త్రితుత్రావృత్తావాత్తథానసిద్ధ్యువరవృత్త్యావప్రతియోగితా
వజ్ఞిరకప్రతియోగితాతౌనఘటత్రేననననాభావాభావాప్రాచవతీతివాచ్యంజ్ఞియతౌ

విగతనన

అంశము: అత్ర

అ

తాపి తాపి దావ వాప్రి స్సు కృష్ణే వేవే వికరణాదమా న వజ్జి న్నా వా వాచి మ తెన న నా వా వ తాపి వ
 జ్జి న్నా వా వ వజ్జి వ వ ప తాపి వ జ్జి న్న న న నా వా వ నిష్కప్త తి యోని తాపి వ జ్జి న్నా వా వ నా వ వ న
 నే కల్ప ఇ తాపి న న నా వా వ ప్ర తి యోని తాపి ~~కల్ప~~ రూ ప స్సం శతా తో న న న న నా వా వా వా వ తాపి
 మ స్స న తాపి ప తాపి వ జ్జి న్న న న నా వా వ నిష్క ~~కల్ప~~ త ప్ర తి యోని తాపి వ జ్జి న్నా వా వ తాపి
 మి తో న న న న న మ తం వ యం న ప నా వ మ ఇ తి క్షే యం న వా వ స్సు నా దృతా వ జ్జి ద తా తి రక్త
 క్ష ర్తా న వ జ్జి న్న ~~కల్ప~~ నా దృత నిష్క యోని తాపి తి యోని తా పో యం క శ్చ క నా పో యం
 ద వికరణా వ జ్జి దే న త త్ర ~~కల్ప~~ నా దృతా వ జ్జి ద త సుం బం దే న తా దృత ప్ర తి
 యోని తా త్ర య స మ్మా నా వికరణా స్త త్వం వాప్రి: || అత్ర నా దృతా వ జ్జి ద తా తి రి
 క్త క్ష ర్తా న వ జ్జి న్న త్వం ~~కల్ప~~ నా దా నే ద్మా మ వా న్న పో రి తో త్ర వ ప్రి ద్మా మో యా వా

౪౦

వ సోప సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితాతతయా తదా ప్రావానా వీయ్యయో పునయతావ
 యైనా ప్రతియోగితాత సోపః ఏత త్వనవహినిష్ఠప్రమప తతవత్తతె ఇతి హే త్పరితరణ
 వస్తే దే న తాద్యశ ప్రతియోగితాత్రయ వహినిమా నాది శర్మణ్యసృతాద్యశానా వె నీన
 తావ తివాప్రి: తా అన వస్తే నా. తం న న న రూ పేణ ప్రత్యయోనా వనీవం హినిష్ఠ
 ప్రతియోగితాయా అప సాధ్యతావస్తే ర తా వ్రీ త్త తావ ది లక్షణ భర్తా న వస్తే న్నతయా
 తాద్యశ ప్రతియోగితాత్రయో యోవం హి: హే త్పరితరణా వస్తే దే న తత్ర సా మా నాది శ
 రణ్య సోప గ న్నన రూ పేణ ప్రమె య సా మా నానా వ్రీ త్త తావ తివాప్రితా దవ స్థ్యం అ-
 తో సా ధ్యనిష్ఠ హి దా నం తదా వన న న రూ పేణ ప్రమె యోనా వీయ్యప్రతియోగితా
 యా: ప్రతావ్రయ ఇ దే న న్నతావ్ర చీ యోయో సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితాతదా

శ్రయోనవహ్నిః పితృర్దూమం వతసృసా మానా భిక్షరణ్యమయోసోఽతావన్నైదేనతా
 దృశాన్నాపే అసతాపన్నాతివ్యాప్తః కవాత్రనననకూపేణాప్రమేయాన్నావనృప్రతియోని
 తాయోః సమాన్యోక్తకేరణోద్భవానీవన్నప్రతియోనితాతాన్నావీయ్యోనిన్వతయాయ
 దిప్రతాప్రయన్నైదేనబ్ధిన్వత్త్యోతదాతాదాత్త్యసంబంధేనప్రమేయవాన్యసృతాప్ర
 కంబుస్రీవాదిమద్యాలోభుపతాపదిత్యాదౌనననకూపేణాప్రమేయాన్నావీయ్యప్రతి
 యోనితాప్రయసృవవంనననకూపేణాభూషాన్నావీయ్యప్రతియోనితాప్రయసృత
 త్రభూషాదేః కన్యపహేత్యభిరణావన్నైదేనతత్రాసతాపదవ్యాప్తినితావ్యోనిభృతా
 వన్నైదేనతాతిలక్ష్మకర్తానవన్నప్రతియోనితాకేయత్తంబదన్నాప్రేయకభిక్షరణా
 వన్నైదేనసాదృతావన్నైదేనసంబంధేనసాదృశిష్టప్రతియోనిసమానాభిక్షరణాన్వ
 తాప్రయ

తాకవా చలత్తా దల భావశల శాథలతా వజ్జి వ కశంబంధే న హేత్వ ధి కశరణా
వజ్జి దేనప్రతియోగి శామా నా ధి కశరంజ్జి కంభ వాం విన్యే వ వ్యధి కశ
రణథర్మా వజ్జి న్నా భా వ యోగ్యత్రుత్వత్రు ల యోగ్యత్రుత్వత్రు ల యోగ్యత్రుత్వత్రు
యోగ్యత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వ
శని రుక్మి మా వ్రతలలత ఎదెతా దిగ్రంథస్యంగ అష్టతే నవత్రవ్యేనం
యోగ్యత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వ
ధావజ్జి న్నత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వత్రుత్వ

౪౨

అశత్రాత్మమైయశాధలకక్షలేకథంహేత్వధికరణావప్తిదేనత్వతి
 యోగిశామానాధికరంజ్ఞమితిహావలంఎవమపిత్తమైయశులయః
 క్షాలికశశంబంధావప్తిశత్రుతియోగితాతాభావశ్చశులగగనెస్వరూప
 శంబంధినవత్సమానత్వాత్జ్యేష్ఠకాలికశశంబంధినవత్సమాన
 త్వాత్హేత్వధికరణావప్తిదేనత్వతియోగలధికరణవృత్తిత్వమస్యేవేతి
 శత్రుతియోగ్యవలధికరణవృత్తిత్వశులఅథేయతావప్తిదక్షశంబం
 ధభిదేనభింశత్రాత్మతియోగ్యవృధికరణవృత్తిత్వంస్యేకశువశాధా

రణం సంభవతి తత్సంబంధం వల్లనా యాః తత్సంబంధస్థమతత్త్వాత్
 సర్వకారణానాం సంబంధత్వసంబంధే సర్వకారణత్వాభావాత్ అతః ప్రతియోగ
 గర్భితకారణానాం సంబంధే తత్త్వే విశేషణా విశేషప్రతియోగకారణ
 మాత్వమేవ తత్సంబంధప్రతియోగగర్భితకారణత్వత్వం నివర్జ్యం తథాపి
 లింగసంబంధం వల్లనప్రతియోగితాకార్యమేయాభావసంబంధనాను
 యోగికత్వమాత్వప్రతియోగితత్వే ర్థత్వం తస్మాత్ సంబంధం వల్లనప్రతి
 ప్రమేయాభావసంబంధానామతిగతనప్రతియోగికత్వమాత్వసంబంధం
 నివర్జ్యం

విశేషణం

నుమా

శ్రీమదాంబామహావైష్ణవసాక్షాత్పాదసామంతాధికారిశ్రీమద్దామోదరాజగోపాలాచార్యశాస్త్రివర్యులవారిచే

(Faint handwritten Telugu script)

భవతీత్రుతియోగితాయాం సాధ్యతా వశ్చ తత్కాంత రిక్తధర్మావశ్చ త్రుతి
శనమనుచితమమితలది నిరగుం ~~త~~ తధర్మ సలత్రుతియోగితా వశ్చ తత్కా
నంగికాలి కంబుగ్రవాది మద్వాన్ ఘటాదిత్యాదా వత్త నిర్భేః నచ కేవలం త
ర్మావశ్చ త్రుతియోగితాయాం నిదేశనయ్యంత తావధర్మావశ్చ త్రు
తియోగితా క్షోయ త్తించిదభాషా యదధి కరణా వశ్చ తేన సాధ్యతా
వశ్చ తత్క సంచంధేన సాధ్య నిష్కత్త్రుతియోగితా త్రయ సమానాధి కరణ
త్త్రుతి మితీలవద్య త్రిష్టక్త వ్యాస ధ్ధే తా సత్తత్ర గగన రూపే నా సాధ్యభావ

మాదాయ లక్షణగమనసంభవాల్ ధూమవాహనై రితలత్రయ సద్ధితాగన
 నరూపేణాత్మమియసామాన్యభావశుభత్ర తియోగితా యాత్మత్రయ
 భేదేన భిన్నత్రాతదియూయాసాధనిష్టాత్మ తియోగితా హేత్వధి కేర
 ౪౫ జ్ఞావజ్ఞేదేన సాధనతావజ్ఞేరకేసంబంధేన తదాత్మయ సామానాధి కేరం
 జ్ఞావిరహేనాతివ్యాప్తిః సప్తవచుషి ద్విత్వావజ్ఞేన శుభత్ర తియోగితా సామానా
 ధి కేరజ్ఞావిరహేనాతివ్యాప్తిగ్రంథవిహితః ద్విత్వావజ్ఞేన త్ర తియోగితా యాత్మ
 ద్విత్వవజ్ఞేన తయా ఎతాత్మశక్తి తాత్మశోభయా భావశుభ లక్షణా

మానసగణ

ఓకెత్తానుకుదెత్తిరఱి దదితిగ్రంథలాభా థం^యః శ్లోకాభావగుఢ షకత
యానాథంకెంభవతతివాచశంథరా నవ్వున్నవ్వుపదెనయి ననంబంధేన
యోవృత్తిమానతన్నెత్తొయూతత్తంబంధావజ్జన్న అవజ్జ వకతాతవని
రూపకత్త నలవివక్షితత్తాతథాన సంయోగేన ద్విత్త నిష్టావజ్జవకతాక
ప్రతియోగితాక్షోయోభావస్యనలస్యమ వాయు సంబంధావజ్జన్న ద్విత్తా
వజ్జన్న ద్విత్త నిష్టావజ్జవకతాత నరూపకతా యా తదభావపరతేయైవ
తావృశదదితిగ్రంథస్యం గన్నతే ఇతివేదత్రకేని తగననరూపేణ వక్ష్యభా

వసుశ్రుతియోగితావష్టదశం యథాగగనం భవతి తథాశ్రుతియోగలంశే
 శ్రుతాతభూతాదర్శివష్టం భవతి తమతేగగనరూపేణ వర్షభావయ
 శ్రుతియోగితాయాప్రివష్టరూపేధర్మావష్టతయానవదర్శకభా
 వసుల లక్షణభేదకత్తంశంభవతి అతః శాధ్యతావష్టదశాతిరిక్తత్వాపా
 దానం తథాగగనరూపేణ వర్షభావయశ్రుతియోగితాయాః వష్ట
 త్తాతిరిక్తధర్మానవష్టతయాలక్షణభేదకత్తంశంభవతి అతః శా
 ంబుగ్రవాదిమత్తవాగ్ధుతాదితలత్రగగనరూపేణ వర్షభావయ

హ న శాశ్వత్ పరియ్యత్ర తి యోగితా యాః శం బుక్రీ వా వ్యతి రిక్తే ని ఘ్న పత్ర పల్ల
 నా వజ్జి న్న త్రయా ఇతి నత శాసది లక్ష్యే ని ఘ్న పత్ర పల్లం శంభవ తీ తి పి న్న శా
 ధలతా వజ్జి పత్రా తి రిక్తే తలత్ర శా ధలతా వజ్జి పత్ర పల్లం శంభవ తీ తి పి న్న శా
 వ్యాపకే త్ర సల వి వజ్జి తత్త్వా త్తా న ఘ్న పత్ర సల కం బుక్రీ వా వ్యాపకే త్ర
 త్తా న శా ధలతా వజ్జి పత్రా తి రిక్తే త్రా న ఘ్న పత్ర సల కం బుక్రీ వా వ్యాపకే త్ర
 వజ్జి న్న త్ర సల గగ నరూ పే ని ఘ్న పత్రా వి య్యత్ర తి యోగితా యా మక్ష్యత
 మి వ వి తీ న శా ధలతా వజ్జి పత్రా తి రిక్తే త్రా న ఘ్న పత్ర సల కం బుక్రీ వా వ్యాపకే త్ర

౪౨ భిన్నతంత్రామయవద్వాన్దానాదితలత్రాసాధనతావద్భివక్త్రమి
 యాతిరికత్రానిధిరితిత్రమ్యత్రంత్రావిత్రమయవ్యాదకతాతిరికశ్య
 వద్భివక్త్రావిరిత్రానిధినిభవాదిత్యాదాః అత్రవంశంతలతేనాధనతా
 తత్రవంశంధావద్భివక్త్రావద్భివక్త్రావద్భివక్త్రావద్భివక్త్రావద్భివక్త్రా
 నివేశ్యవలాక్షవంతథావగగనమాపిణిధామాభావయత్రతి
 యోగిత్రావద్భివక్త్రావద్భివక్త్రావద్భివక్త్రావద్భివక్త్రావద్భివక్త్రా

పక్షి మంనూ మం దత్త దావ వ్యాధిః ధూమ వా వక్షి రతలత్రతు గగనమూ పేణ
 ధూమూ భా వీయ్యత్ర తియోగి ~~జ్ఞాన~~ త్రాత్రయ సుల హేత్వ ధి క రణా వక్షి తేన
 సాధలతా వక్షి వ క సంబం ధే నా సత్తా న్నా తి వ్యాధిః ఎవం వ గ గ నా వక్షి
 వ్యత్ర తియోగి తా క్కా య త్తించి త భా మీ హేత్వ ధి క రణా వక్షి తేన
 సాధలతా వక్షి వ క సంబం ధే న సాధల ని త్తత్ర తియోగి త్రాత్రయ సమా
 నా ధి క రణా స్త్రత్వ మితే ల వ ప్త్య వ నితం జాతం ఎవం వ స మ వా
 యితయా వావలత్తా భా మీ ధే త ఎవత్ర ని ధ్ధ ఇతి మూలం ఎ త్

వీరవల్లభా
 వీరవల్లభా

శంకతం శమవాయిత్యశబ్దవృత్తిత్వ విరహా ల్లతస్యం యోగినశవ వాయు
 త్తినమూలాభిత్రితమితి వక్తవ్యం తథాచతస్యశాఖతావస్థేతకాతిరిక్తధ
 ౪౮ ర్థానవచ్చిన్నత్వం యథావత్తత తథా అవృత్తవచ్చిన్నత్వ మేవ తత్తే
 తనమూలాశంగతిః అత్యోధూమ వాన్వత్తే త్తే రిత్యత్యప్రమేయవ
 త్తాయస్యం యోగశంఖం ధావచ్చిన్నప్రతియోగితాకూ అభావస్త
 శబ్దప్రమేయ త్తినగననావచ్చిన్నతయా ఎవంక్లగనత్రమే యాస్యతర
 కూపిత్రమే యాభావస్యది అస్యతరకూపేత్తినగననావచ్చిన్నతయా -

తదియ్యుత్రితియోగితా యూః ^{స్వరశ} వృక్షత యూ హేతుభూత వప్త్యధికరణావ
భేదేన తాదృశప్రతియోగితాంత్రయ సమానాధికరణతయా ధూమవాన
వప్త్యరితలత్రాతివ్యాప్తిరత సౌధలతావశ్చేదకాంతిశ్చ దర్శనవశ్చ త్తంత్ర
తియోగితాయాం నిదేశితంతథా వప్త్యమేయ వదభావయత్రితియో
గితాయాః గగనతవస్యతరరూపిణస్త్రమేయాభావయత్రితియోగ
తాయాః సౌధలతావశ్చేదకభూత ధూమత్తాంతిశ్చమేయస్త్రేనావ
భేదతయానతాదృశాభావయత్రితియోగితాంత్రం క్షణభూతకాంత్ర

[illegible]

నవ్యధికరణధర్మావస్థానా వంవి నావ్యధికరణసంబంధావస్థానా త్రి
యోగితాకాభావమాదాయం యోగితావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానా
కనుంబంధకావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానా
స్థామిత్తసంబంధేనకావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానా
ధర్మావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానా
భూతవస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానా
వస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానావస్థానా

పాపం

౩౦

వాచావ్యతాతిరిక్త్యయోవృత్తిమానసంయోగనిష్ఠానసంసర్గతానిరూపకతా
వశ్చైవకతాననలక్షణాథుప్తకతాననవృద్ధికరణానంబంధమాదాయలక్షణ
సమస్తయత్నాతివాచావంబంధంసతివహ్నిమాన్ద్రమాదిత్యభౌత్యననరూప
నివహ్నిఃయస్యయోగసంబంధావశ్చైవత్రయోగితాకాభావస్తవయత్న
తియోగితాయామపివహ్నిత్వాతిరిక్త్యయోవృత్తిమానసంయోగనిష్ఠా
నసంసర్గతాకతావశ్చైవకతానిరూపకతాననవృద్ధికరణానంబంధమాదాయ
నువృద్ధిఃసేవసాధనతావశ్చైవకతాతిరిక్త్యయత్నసాధనతావశ్చైవకతానంసంసర్గ
మాత్ర

తాయాశ్చ తా నశాధలతావజ్జేదకాతిరక్తత్వం కింత్తు సమ వాయ ॥ ఇతలనేవ
సంశనప్రకా రజ్జశాధలతావజ్జేదకావజ్జేద భేదవవిక్షేపణీయః
తథావ వక్షో మా నష్టా ము తత్త్రత్ర సంత్యోగీ శాధలతావజ్జేదకతా సంశన గుప్త
తాయాశ్చ తా నశాధలతావజ్జేదకాతిరక్తత్వం కింత్తు సమ వాయశ్చ వత
శ్చిత్తావజ్జేదకతానూ ప కేత్త సలనన నా గుప్తీణ సంయోగ సంబంధావ
జ్జేదత్ర తియోగితాక వక్ష్యాభావయత్ర తియోగితాయాం సత్తాగ్రగనన గు
ప్తీణ సంయోగ సంబంధావజ్జేదత్ర తియోగితాక వక్ష్యాభావే నలక్షణ

ప్ర

౨౧

ఘటక ఇతివాచనం యవం సతిసంయోగిసోయత్ర సమవాయినశాధన
 తా ఘటకేష్టంతే తుస్మత్రవృజిమాః ఘటసంయోగవయవిజ్ఞేన సమవా
 యసంబంధేన సంతయోగిసోత్ర వృశ్చో సత్తా తత్ర సమవాయిన స్తంతయో
 గసంబంధావస్థితైః తియోగితాకాభావస్తవయ్యాయా సమవాయిత
 తావస్థితైః సంతయోగసంబంధావస్థితైః తియోగితా తస్మాత్తదినిరు
 క్తశాధనతావస్థితకాతిరక్తధర్మాన వస్థితైః తత్తతియోగితాయాప్రది
 లక్షణఘటకతయా తత్తతియోగితాకాభావస్తవయ్యాయా సమవాయినశాధన

యోగిని రూపస్య మవాయ సంబంధా వజ్ఞ స్మృతి కళ సేవ తదమగతయ
అతివ్యాప్తి ర్దే త్తేః య దివ సాధన తా వజ్ఞ వ క్త సంబంధా తిరిక్తా యోవ
త్రిమాన్ తస్మై సంసదన్త్ర కా ర క్త సాధన వంస్థ వజ్ఞ వ క్త తా ని రూప క త్త మే - క నా
వసాధన తా వజ్ఞ వ క్త తిరిక్త ధర్మా న వజ్ఞ వత్తం వ క్త వ్యం తథా వ సంయోగ కం
బంధా వజ్ఞ వత్త తియోగ తా క వా న చ త్తా భా వీయ త్త తి యోగ తా న లక్షణ
క్షుప్త క తా త స్య రిసా ధన తా వజ్ఞ వ క్త స్వరూప సంబంధా తిరిక్తా యో వత్త
మాన్ స యోగ సంబంధ క్త వత్త సంసదన్త్ర వజ్ఞ వ క్త తా ని రూప క త్త మే - క నా

అ

వృద్ధి కరణం దర్శనం వృద్ధి కరణం సంబంధ ముం దా యోగ క్షణ గమనం గగన ముం దే
ణ వక్షో య స్థం యో గగనం బంధం వక్షిన్నత్ర తియోగితా కాభావ శ్చ చయత్ర
తియోగితా యా స్థా ధర తా వక్షి కళ సం బంధం తిరిక్తా యో వృత్తి మా
తం నై క్షణ గగన ప్రకాశ కళా ధర తం నై వక్షి తా నిరూ పక త్తే న
లక్షణ ఘటకే తిత్త త్త తియోగితా ముం దా యోగ క్షణ గమనం గగనం
గగనం యత్ర గమనం బంధం తత్త గమనం వా యి గగనం యస్థం యోగ
గగనం బంధం వక్షిన్నత్ర తియోగితా కాభావ శ్చ చయత్ర తియోగితా యా

౩౪

అనంతతయినమః అత్ర సాధన వ్యాపకే త్రైతీయోగితాతా ఇత్యుక్తే వత్సామా
నీధూమాదాదాత్మాదత్త విశిష్టే ద్రవ్యత్వా భావస్యాపి సాధన వ్యాపకే త్రైతీయో
గితోకతయా యావదం తన తత్తేన తనల వస్తు విశిష్టే హేత్వదికరణావశే
దేన త్రైతీయే ద్రవ్యత్వరూపే త్రైతీయోగితా వశే దకావశే న సమా-
నాదికరణత్వే దవ్యాప్తిః॥ అ తస్మాదేవ వ్యాపకే తా వశే దకరూపావశే న
త్రైతీయోగితాకత్త మభావే న దేశితం న స్తత్ర యదేనా సాధన వ్యాపకే-
త్వం సాధన వశిష్టా భావాత్త్రైతీయోగితత్వం తథా విశిష్టా భావో భయా

భావమాదా య స ద్విష్టా మేవ శాధనవన్నిష్టా భావప్రతియోగిత్వాపత్తేః స
శాధనవన్నిష్టా భావాప్రతియోగిత్వరూపవ్యాపకత్వనిధిః యతః శాధన
వన్నిష్టాతలంతా భావప్రతియోగితావస్థాదకతాపర్యాప్త్యధి కరణవర్తన
సర్వోద్ధృతవత్త్వం వ్యాపకత్వం తథావతావ్యశా భావప్రతివస్థాదకతాత
ర్యాప్త్యధి కరణభిన్నయత్ర వ్యవత్త్వం తద్వత్త్వసంపత్త్యవ్యక్తిసత్త్వం న వ్యాప
కత్వాప్రసిద్ధి రేష్యమృతే తదాప్రమీయత్త్వస్యానరుక్తప్రతియోగితావ
స్థాదకతాపర్యాప్త్యధి కరణభిన్నతయో తద్వత్త్వం ఘటస్యా ॥

భాషాది నిరుక్తానాథలవ్యాధికేత్రతయోగి తాక ఇతి ఘటాభావమాదాయ
 సంభవసంభవేత్రదత్త విశిష్టత్రవృత్తాభావమాదాయ వ్యాధిదానసం
 ౪౪ సంభవవిరూపాదేతిః సవత్త్రతయోగివృద్ధి కేరణానాథలవంశిష్టాభావాత్త్ర
 తయోగిత్వం వ్యాధికేత్రం ఎవంస విశిష్టాభాషాభయాభావసంసాథలవ
 ౪౫ శిష్టాదేవిత్రతయోగి వృద్ధి కేరం ఇతి రహితోనత్రతయోగి వృద్ధి కేరం ఇ
 నాథలవంశిష్టాభావాత్త్రతయోగి త్రవృత్తాభావసంసాథలవం ఎవంస త్ర
 మేయ మిత్యాకారకయత్తం సజన్యజ్ఞానవిషయత్తాభావసంసాథలవం ఇతి

కేరణసాధనవినిష్టాభావాత్ప్రతియోగిష్టేనతత్ప్రతియోగికయత్త్యంవిజన్య
జ్ఞానవిషయత్వాభావస్యాదిలక్షణభృషకేతయాతావత్సాభావమాదాయ
శబ్దత్రలక్షణసమన్వయశుంభవేఅత్రాదిలక్షణోక్తతీర్థప్రత్యక్షాదిగ్రంథానుబవత్తి
తాదవస్థానపత్తిఃఅతఎవగ్రంథకృతేదమత్రావధేయమిత్యాదినాత్రేతియో
గిద్యేయ్యధికేరంణ్యాభావతమివవ్యాపకత్వమత్రనిపిశితమితిశ్చసాధన
వ్యాపకతావశేదకప్రతియోగితాకత్వమివసాధనవ్యాపకత్వప్రతియోగిచాకత్వ
విరుదభిప్రాయేనోదంవక్తువక్తుసాధనధికేరణవృత్తిద్యేచిక్ష్యవ్యాసజలప్రతి

శ్లో. ౩

త

ధర్మానవజ్ఞస్మశ్రుమానాధికరణధర్మావజ్ఞస్మత్రుతియోగితాకాభావాత్రుతియో
గేత్వంశాధరవ్యాధికత్వంఎవంసవ్యభివారిణివ్యభివారిణ్ణలాస్వత్వాభావమా
దాయ్మివనాతివ్యాధిఃతర్వాధిఃత్రుతికేంద్రేక్ష్యత్వతేవ్యాధికతావశ్చేదకతాను
శరణేదివ్యాధికతాథుటకప్రవశ్చేదకతాయాంపృశిష్ట్యానవజ్ఞస్మత్రుతిదేవ
నశుభప్రవక్ష్యకత్వాదితిధేయంతథాపత్రుదప్రత్తిత్వవిశిష్టప్రవృత్తాభావ
య్యాయాత్రుతియోగితాతస్యాదిశాధరవనిష్టాభావత్రుతియోగితానవజ్ఞ
ధకత్తైనతాదృశాభావోలక్షణథుటకఇతితస్యస్వవిశిష్టేతత్తద్వికరణావ

విశిష్ట

2

వ్యాఖ్య

సైవేన త్వర వృత్తి త్వర వృత్త మా పత్ర త్రియోగితా వచ్చి వకా వచ్చి న్న సామా
నాధి కేరంజ్జి విరహా వచ్చి ద్విరతః సాధన తా వచ్చి రత మాహా వచ్చి న్న త్తేన
సమ అభాషా విశేష తః త్రా వృత్తి త్వ విశిష్ట త్వ త్తా భావః త్రవ్య న్య సమ
స్య వితత్తేన త్రాహా న్య సమ వేత్త భావ వేదే తి సమ నియతా భావానా కం
త్తా భావ ద్వి కేల మ తే త్రా వృత్తి త్వ విశిష్ట త్వ వృత్తి త్రియోగితా వచ్చి రతం త్రవ్య
న్య సమ ది తత్త మ దిభవ త్ తి త్త వచ్చి న్న సామా నాధి కేరంజ్జి సుఖ
త్త వృత్తి త్వ విశిష్ట త్వ వృత్తా భావే సత్త త్త వచ్చి త్తః నచ త్రియో

౨౬

నితాం యాం యాం వత్సని విశన వత్స తాత్పర్యాభావం యాం వత్స
తియోనితాంః పాతిత్రోదవృత్తిత్వత్వావశ్యన్త్రతియోనితాదిజ్ఞాతా
తదవశ్యేదకతాతర్యాత్పర్యధికరణాద్రావశ్యన్త్రసామానాధికరణం నిత్య
యేత్తధికరణావశ్యేదేన విరహాదవ్యాప్తిత్వసంగతితివాచ్యం ఏవంశత్య
పత్తినవత్సభావవత్తాత్తిన త్వాభావయోగ్యేకేతి సాధరణావశ్య
దశావశ్యన్త్రవ్యాపకత్వతియోనితాంతగతాం యాం త్వావశ్యన్త్ర
వత్సనిత్యైత్రతియోనితాతదవశ్యేదకభూత త్వావశ్యన్త్ర-

శ్రీవరాహస్వామిశాస్త్రము పుస్తకము

శ్రీవరాహస్వామిశాస్త్రము పుస్తకము నియంతాభివ్యక్తము దేవుడు ప్రత్యేక
వర్ణాభివ్యక్తము పుస్తకము నియంతాభివ్యక్తము దేవుడు ప్రత్యేక
నీలసంధ్యార్చనాభివ్యక్తము పుస్తకము నియంతాభివ్యక్తము దేవుడు ప్రత్యేక
వర్ణాభివ్యక్తము పుస్తకము నియంతాభివ్యక్తము దేవుడు ప్రత్యేక
భావము ప్రత్యేకముగా నియంతాభివ్యక్తము పుస్తకము నియంతాభివ్యక్తము దేవుడు ప్రత్యేక
వర్ణాభివ్యక్తము పుస్తకము నియంతాభివ్యక్తము దేవుడు ప్రత్యేక
భావము ప్రత్యేకముగా నియంతాభివ్యక్తము పుస్తకము నియంతాభివ్యక్తము దేవుడు ప్రత్యేక
వర్ణాభివ్యక్తము పుస్తకము నియంతాభివ్యక్తము దేవుడు ప్రత్యేక

౩౭

గతా వశ్య దశభూతత్రవ్య న్య సమపేతత్వా వశ్య న్నా దిశరణే భూతత్యభివ
 త్త్యత్త్యజగత్త్యత్త్యభింన్నత్తేతదు త్తయో స్మత్తాన్నతాత్రవత్త్యత్తయోగతా
 త్తనాథు పకాయథాథు పత్తా వశ్యన్న వత్తా నత్త్యత్తయోగతా ల త్తనాథు
 పకా తథా వత్తా త్తా వశ్యన్నథు పనత్త్యత్తయోగతా ది ల త్తనాథు పక
 తి సమ నియతా భావ్యతామతే తదవశ్య తత వత్తా త్తా వశ్యన్ననామా
 నాదిశరం న్య సత్తా నవల దిశర నాథర్కా వశ్యన్నా భా వమాధాయా వ్య
 త్త్యసంభవతతతా త్తా విశిష్టా భావ్యాభ రూ భా వమాధాయా వ్యత్తానా

అత్రేతమవధేయం॥ శమనయతాభావానాప్యేకమతేయత్రతియో
గితాకాభావేష్టవశ్చేతకావశ్చన్నశామానాధికరంజ్యధ్విధికరణధ
ర్మావశ్చన్నాభావశ్చన్నతమభయభావః తత్త్రతియోగితాకాభా
వేష్టవశ్చేతకావశ్చన్నతాద్వకత్రతియోగితాత్రయశామా
నాధికరంజ్యమిత్తుక్తాత్తవశామంజనీలత్రతియోగితావశ్చేత
కావశ్చన్నశలవ్యవృత్తనశ్శంభవతీతివక్షాత్తావశ్చన్నశ్శలభృత
నిత్యత్రతియోగితాత్రయశలహేత్వధికరణావశ్చేతనలనత్రతి

ప్ర
శ్న

వర్షాద్వేన ఘటాభావరూపాయా ఘటత్రావశ్చ న్నా వర్షాని త్రాత్రుతియో
 గితా తదాత్రయాధికరణానామైత్యధికరణావశ్చ దేన సత్రా తదకం
 తు వ్యధికరణాధర్మా వశ్చ న్నత్రుతియోగితాయాః త్రుతివ్యక్తిభిదేనభిం
 న్నద్వేనకణాదిత్రుతియోగితాయాః క్వాత్రయాధికరణాత్వస్యస్వత్రు
 తియోగితావశ్చ దకభూతశ్చంయోగశ్చంబంధేన హేత్యధికరణా
 వశ్చ దేనాసత్రాత్ ॥ త్రుతియోగితావశ్చ దకావశ్చ న్నత్రునివేశనం తథాచ
 స్వత్రుతియోగితావశ్చ దకభూత వర్షాత్వస్యైకాత్వవశ్చ న్నాధిక

నాథాయాః హే త్వదిశకరణా వశేదే న సత్త్వా తనా వ్యాప్తిః సనుభృతప్రతిష్ఠా విశి
 ష్టేత్రవృత్తాభామో యథావహ్నిమాక్షధూమాతత్ప్రతానాధలవ్యాకృతతావ
 త్తవత్ప్రతియోగితాకాభవతితథావాచ్యంజ్యోతిస్తాదిత్యాకాశేప
 వృత్తిప్రతిష్ఠావాచ్యతాభామోచిభవతీతత్ప్రతియోగితాకాశేపప్రతి
 త్తవశిష్టవాచ్యతావశిష్టావశిష్టాదిశకరణాథాయాః హే త్వదిశకరణావశిష్ట
 నాసత్త్వాదనుంభవవివక్షా ముఖతః యదిగర్భేపప్రతిష్ఠావిశిష్టావా
 చ్యతం నాస్తితిత్రతత్తోక్తేపప్రతిష్ఠావిశిష్టవాచ్యతావశిష్టాదియోగితం
 తిః

వసుదత్త
శూర

గాద గా హా పై పరంతు ఇవ విగత్య ఇతి త్ర తిత్త భా ప్యవృత్తి ఇహ సత్తత
 తయోగితాకత్తనంబంధేన శివిన తద్వంశే అవగాహా పై తథా నామానాధి
 కరం న్యసంబంధేన సత్తవృత్తియద్వ పత్వంతన్నత్తత తయోగితాకత్తనం
 బంధేన అభాదేవా సలత్తమ వగాహా పై తథా సభా పవృత్తిత్త విశిష్టతా
 భావ సలత్తస్య నాధాదేవాకత్త విరహా న్న త మాదా యా ద్వి రుసలతే తథా తుల్ప
 యుక్తాప్రదవృత్తిత్త విశిష్టత వృత్తా భాషా దేన వక్షామా నధా మా
 దితాదే వక్షా నాథ పక్ష ఇతి సన్త తత్తతా న్నత్త విశిష్టత వృత్తం న్నాత్త త
 తావశేదకత్త తయోగితాకత్త

వా

త్రుతత్యస్తనమానాదికరణ పద్ధతా నవత్త నిష్కప్రతియోగితాకత్తనంబంధే
నలభావగాహాసెను సేవద్ధతా నవత్త విశిష్టత్రవృత్తం న్నన్యత్ర తత్తనమత
పత్తిః పద్ధతా నవత్త విశిష్టత్రవృత్త నిష్కప్రతియోగితా కత్తనంబంధే వత్తాత్త
తత్యవిషయియోగితా తత్యతాత్తన ప్రతియోగితా యోగితా వత్తాత్త
కతావస్థేదకతయతాత్తతా భావమాదాయ వత్తాత్తాత్త
దిత్యదావత్తాత్త స్వత్త పత్తాత్త ॥ ననునాత్తతావస్థేదకావస్థేదకాత్త
పత్తతావస్థేదకాయత్రవృత్తత్రవృత్త తదవస్థేదకాత్త తియోగితాకాభావః

౯౦

తద్దతాశ్చ త్తద్విశిష్టత్రయతాభామీది ఎవం ఘటవృత్తత్రయశిష్టవాప్యతా
 భామీది తత్తత్తయోగితావశ్చేదకం యత్రవృత్తవాప్యతాదికంతత త
 వశ్చేదనామానాదికకణాల్లతాత్తతాభావేన త్తాదేతలక్షణాశ్చేదవృద్ధి
 కరణధర్మావశ్చేదనాభావం వినా సత్తత్రలక్షణానంగమనసంభవాత్తత
 యోగ్యవృత్తిశ్చేతి శ్రుంథానుపేదత్రతాదవత్తలంనవమహాననంయవ
 ఘోమాన్ ధామాదైతి వేత్తే ఘటవృత్తిత్తద్విశిష్టవాప్యతాన్ శ్చేయతా
 దిత్యదౌతాత్తతాభావత్రతయోగితావశ్చేదకభూతవత్తేతవాప్య

తృతీయావశిష్టశామానాదికరం నిగ్రహాద్వలంబిచారి నిగ్రహాద్వలంబిరతః త్ర
తయోగితావశిష్టకావశిష్టశామానాదికరం నిగ్రహాద్వలంబిరతః త్ర
వశిష్టకావశిష్టకావశిష్టశామానాదికరం నిగ్రహాద్వలంబిరతః త్ర
కృష్ణం ఏవం యస్మిన్ విశిష్టమేతద్ధి కరణా వశిష్టదేనత్ర తయోగితావ
శిష్టకావశిష్టకావశిష్టశామానాదికరం నిగ్రహాద్వలంబిరతః త్ర
భయావశిష్టశామానాదికరం నిగ్రహాద్వలంబిరతః త్ర
ధూమాదిత్యాదీశామానాదికరం నిగ్రహాద్వలంబిరతః త్ర

౬౧

వచ్చిన్న ప్రతి యోగితాకే మహా నగ్న య్యవ ఖ్యే భావనలన్న విశిష్ట హేతు
 కరణావశేదేన ప్రతి యోగితావశేదకేతాపర్యాప్త్యధిక రణధర్మావశేన
 శామానాధికరం నిర్విరహౌదవ్యాప్తిరతః తాత్ప్రశవ్యాదకేతావశేదకేద
 తావశేన్న ప్రతి యోగితాకా భావదేదేన తాత్ప్రశవ్యాదకేతావశేదక
 రూపాపర్యాప్త్యవశేదకేత్తం వ్యాదకేతావశేదకరూపేతరానవచ్చిన్న
 ప్రతి యోగితాత్తాత్తేదేవ వావశ్యం వక్తవ్యం తథావత్తవృత్తిత్వవిశిష్ట
 వృత్తా భావనల మహా నగ్న య్యవ ఖ్యే భావనల తాత్ప్రశవ్యాదకేతా ॥

[illegible]

౬౨
 ఇవిరహేణా తి వ్యాద్రి విరహో తత్ర తి యోగి తావన్నైదకతాపశ్చాద్దృశి
 కరణ ధర్మావన్నైశ్చనామానాధికరం ఇత్ర దిశేత్రయోజన విరహేణామ
 హేనగ్గేయ్యవన్నైభావాదికమాదాయా వ్యాద్రి విరహా తవ్యాపతావ
 న్నైదకతాపశ్చాద్దృశివన్నైదకతాకత్తత్ర దిశేత్రయోజనా భావా తవిశిష్టా
 భామోభయా భావమాదాయ లక్షణమన్యః పవన్వభిసా
 నైవభిసారిష్టలభేదవృత్తేస్తాదాత్మలశంబంధావన్నైశ్చనాధృవ్యాపక
 తావన్నైదకత్రయా తదవన్నైశ్చేదశ్చాపి నిరుక్తయావదంతగ

తతయా తస్య పతాత్మ శభిదహా తు త్రితియోగతా వజ్జిదకా వజ్జిశ్శక్యవా
దకతాత్మ జకతాదా త్తపగంబం థే నాథకరణే వ్యభిమా రిష్టం బింత్రేవ
తమానత్తా తతివ్యాత్తివరహేణ త్రితియోగతావజ్జి దకతాదర్శాత్తపధ
కరణధర్మావజ్జిశ్శత్తమథే లమేదే తి శిశ్న త్రితియోగతాయాం యావ
త్తా నిదేశపక్షే లయోగిసో లకే త్తస్య కూదే శ్శ్యోయోగిసో లకే బింత్రభి
దస్యత్ర తియోగతా వజ్జిదకం యథా యోగిసో లకే భిదవృక్తిః తత్తా
యోగిసో లకే భిదో నా త్తతి త్రి తి తి శిశ్న భావత్ర తియోగతావజ్జి

శ్రీ

తక్కువగాతచేద త్తమ దీ తి త ద వ శ్చి న్న శా మా నా ది కే రం ఇ శ్చ శ్చ వి శ్చ త్త
 త్త ది కే రం గా వ శ్చి దే న అ యో గో ల క్ష త్త శ్చ రూ పా భా వే న త్తా ద తి వ్యా
 ప్తిః ~~య ది వ~~ త్త తి యో గి తా కా భా వే న్న వ శ్చి ద్ద కా వ శ్చి న్న శా మా నా
 ది కే రం ఇ శ్చ ది కే రం ధ ర్మా వ శ్చి న్నా భా వ భిం న్న త్త ఏ త దు భ యా భా వ
 ఇ త్త త్త శ్చ వ శ్చి ద్ద తా ప ర్మ త్త ల ది కే రం త్త శ్చ త్త యో జ నా భా వా ద యో
 గో ల క్ష త్త వ శ్చి న్న త్త తి యో గి తా న ల క్ష గ ణ ష ష కా త త్త తి యో గి తా
 వ శ్చి ద్ద తక్కువగాతచేద త్తా వ శ్చి న్న శా మా నా ది కే రం ఇ శ్చ ది కే రం ధ ర్మా వ శ్చి

నా భావచిన్నతవలంబయశ్చైవాయోగో లకాన్యత్వాభావేన త్వాదభ్యు
తే తదావహ్నిమాన్ధూమాదిభ్యత్ర సరుక్మయా వరంతగతత్రావాభ్యత్రవి
శిష్టేషు పృథ్వాభావశ్చయోత్రావాభ్యత్రవిశిష్టేషు పృథ్వావశ్చిన్నతయోగ
తాతదవశ్చేదకీభూతత్ర పృథ్వావశ్చిన్నశామానాదికేరం శ్చివ్యదికకన
ధర్మావశ్చిన్నభావచిన్నతవలంబశ్చేవ తాత్పర్యాభావేన త్వాన్యైరుక్త
యావదభావాంతగతతాద్వశత్ర తియోగత్వాత్ సద్భేదాన్తగతా-
య సాధ్యతావశ్చేదకావశ్చిన్నవ్యాదకతావశ్చేదకమాతకవ్యాత్మవశ్చే

౬౪

దక్షతాకర్మం న దేశనయ్యం॥ నచయత్త తియోగితాకాభాదేష్టావశ్చేతకావశ్చ
 వశ్చనామానాధికరంణ్యవృద్ధికరణధర్మావశ్చనాభావశ్చనత్తవతదుభయా
 భావశ్చాధ్యతావశ్చేతకావశ్చనవ్యాపకతావశ్చదక్షరూపావశ్చనత్తతియోగితా
 గితాకాభాదేష్టవిశిష్టహేత్తధికరణావశ్చేతనతత్తతియోగితావశ్చేతకా
 వశ్చననామానాధికరంణ్యవిదక్షేయాంపర్యాద్వినివేశేచ్ఛావృత్తిఃదలవృ
 యివినిననంబవతిత్రోతానృత్తవిశిష్టత్రవృత్తత్వావశ్చనాః॥ యాత్తతియోగితా
 తదవశ్చేతకేభూతత్రవృత్తత్వావశ్చననామానాధికరంణ్యవృద్ధికరణ

ధర్మ పరిష్కారా వాచిం శ్రుత్యైతదుభయోరేవతాత్మశవిశిష్టా భావేశుత్తా
 దితేతాత్మశవిశిష్టా భావమాదాయావచ్చిత్తినగంభవతతివాచ్యంఏవం
 సుతేపర్వాత్మనవిశేష్టధర్మకరణధర్మ పరిష్కారా వాచిం విశిష్టా భావో
 భయం ~~భావ~~ భావమాదాయం తేన సంగమనానంభవాత్మతయో
 గవత్పత్తిశ్చేత్యదిగ్రంథానుబంధాత్మకైశ్చైత్యుత్పత్తిత్వవిశిష్టవాచ్యత్వా
 భావక్షుత్రతయోగతావచ్చిత్తకంలాభవాత్మకవత్పత్తిత్వవిశిష్టవమేవయ
 త్రుత్పత్తిత్వవిశిష్టవాచ్యత్వం నాన్యైతత్ప్రతీతిజాన్యతేతత్రుత్పత్తిత్వ

త్రిపురవిశిష్టా నా స్మృతే త్రితేరకులవయోత్తవం చ వా పుష్ట ఘటోదయా
 భావత్రుతియోగతా వస్థే దళం ఘటత్రమే వవం వా పుష్టే యత్తా దిత్తత్ర
 శాదలతా వస్థే దళావస్థే న్న వ్యాకుళతా వస్థే దళం ఘటత్రుత్తవ్యే శిష్టే లంకింతువా
 చుత్తమే వతదవస్థే న్న త్రియోగతా కశ్యపే చ వృత్తే వశిష్టే వా పుత్రాభా త్
 దేనత్రా త్ వా పుష్టే యత్తా దిత్తత్ర విశిష్టా భాపౌ భయా భావమాదాయ
 ల ~~యోగ~~ ముష్టయః కం భవత్తా త్రియోగతా యాం యా వత్తన దేశో ఇతి
 త్రియోగతా యాం యా వత్తన దేశక వైత్రియోగతా వస్థే దళతా పుత్రుల

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ श्री कृष्णाय नमः ॥

చం॥౪॥చక్ర॥

ప్రథమం॥

శ్రీరస్తు॥ యం దృశత్రుతియోగి తా వశ్చిదకా వశ్చిదనిరూపకతా వశ్చిద్యయాం దృ
శత్రుతియోగి తాశ్రయం ది కేరణత్వ ని త్తేలవశ్చిదకతా ~~కతా~~ నిరూపితత్ర
తియోగి తాశ్చిదవత్తం హీత్వ ది కేరణ సలతా దృశత్రుతియోగి తా సమా
నాది కేరణవృత్తి నతా వశత్రుతియోగి తా వశ్చిదక తా భావవత్తం
శాధనతా వశ్చిదక వివక్షి గీయంత థావకా హి ఘటవాన్మహాకా
లత్తాదిత్యాదౌ ఘటత్తేన హతా భావీయత్రుతియోగి తా సేవయాం దృశ
త్రుతియోగి తా పదేన థ త ద్వాతథా హి యాం దృశత్రుతియోగి తా వశ్చి

१॥ ఇతి నతత్రా వశ్యత్యం ॥ నను యథా ఘటత్యై వశ్యత్యం నను వశతా కర్తవ్యం ॥ కాలికేన బంధా వశ్యత్యం
వీణా విశేష గాత్రా నకుత్రా వి వతనజ్ఞి

న ॥ దక్షేం య త్త్యటత్యై దక్షేం తదవశ్యత్యం నిరూపకతా కర్తవ్యే నష్టా ధి రణే నకుత్రా
దివవతరతే తథా ధి పత్యే న పటా వతరతే తథా వయం వ్రశత్రు తి యోగి
తా వశ్యతక నిష్టా వశ్యతకతా నిరూపిత యం వ్రశత్రు తి యోగి తా త్రయ
నిష్టా వశ్యతకతా కర్తవ్య తదవశ్యత్య క్షేత్ర దక్షే రణే వి వక్షే గే ది కామో
భుటవా గమహా కా లత్రా దితలత్ర ఘటత్యే న పటా భా వమాదాయ
లక్షణ సమన్వయ సంభవా ల్ యం వ్రశత్రు తి యోగి తా వశ్యతక
వశ్య నన్యత్రా దిగురుతర లక్షణం కర్తవ్యం కృతమితి సోన్మభేద స్యాద్య

వశేదకతాకభేదమభ్యుపేత్యఅధికరణతావశేదకపర్యంతానుధావన
 శ్చనందభవవికారాధాపతేః సనువహ్నితేనవప్రతీతాగోర్తాగోర్తాగోర్తా
 ౦నానాతిత్రుతితియగదాజాయతీతాదావహ్నితేనతాగోర్తాగోర్తా
 వాగోర్తాతీతిత్రుతితిజాయతీతథావవహ్నితేనవశేదకతానిరూపి
 తాయాతాద్యశోభయనిష్ఠావశేదకతాతాద్యశావశేదకతావశేదక
 వప్తంపప్రతీవతరణితితాద్యశత్రుతియోగతాసమానాధికరణ
 ప్రత్యక్షేనప్రవశేదకప్రశ్నవహ్నితేనప్రత్యక్షహిమాగదామూర్తా
 వివృష్టిరతియోగతావశేదకావశేదకనయ్యత్వాదిత్రవేశః

సా

తథాచ వష్టాత్తావస్థి న్నియ్య త్తేన వష్ట్యాభావత్ర తియోగితాశ్రయాంధిక
 రణతావస్థాద కేశ్యతాణాంతా శ్శోభయాభావయత్ర తియోగితాధి
 కరణతాశ్రయాశ్రయాంధికరణతా వస్థాదశలపర్వతాదావశత్వాన్నా
 వ్యాప్తిః సజ్జవమపి వష్టాత్తావస్థి న్నియ్య త్తేనతాణాంతా శ్శోభయ
 త్తావస్థాన్నాధికరణతా వస్థాదశలపర్వతాదావశత్వాత్తంహి త్తేనతాశ్ర
 శోభయాభావశ్యపి లక్షణభేదకత్వం దుర్భారమేవ తివేనయాత్త
 శత్రుతియోగితా వస్థాదకావస్థి న్నియ్య త్తేనయా ద్వశత్రుతియోగితాశ్ర

య యథర్థావస్థాన్మాదిశరణతావదనృత్వం హిత్వదిశరణేతదశ్శ్రవ
త్తిత్తే • నతాదృశత్రుతియోగితావస్థే దశత్రాభావసృశాధనతావ
స్థే దశే వివక్షితతావతతథావ వత్త్వభావీయత్రుతియోగితావస్థే
దశతాయాః తాణాంతాణాంభయవృత్తిస్తేనలభావశ్శ్రవ
త్తిత్తేన్మాద్యాత్రిః సప్రేవం యాదృశత్రుతియోగితావస్థే దశావస్థ
త్తియ్యత్తేనయథర్థావస్థాన్మాదిశరణతావదనృత్వం హితుమ
తదైత్యాదిత్రమేన్మేవలక్షణం సువచంత్వదనం యాదృశత్రుతియో

గతాశ్రయత్వనిదేశనమితివాప్యం తథానతివష్టాప్తినవప్రభావ
 య్యప్రతియోగితాతదవశేదకావప్రప్తినప్రకాశావశనాదికరణ
 తావదన్యత్వహేత్వధికరణనిదేశనయ్యమితిశాశవం యాప్రశస్త
 తియోగితాశ్రయనిరూపితత్వశ్రుతివేషవష్టాప్తినవప్రభావ
 య్యప్రతియోగితాశ్రయనిరూపితత్వసంప్రకాశావశనాదికర
 ణతాయాం విరహాత్వప్రభావియ్యప్రతియోగితావశేషయ్యవశికా
 ప్రప్తినప్రకాశావశనాదికరణతావదన్యత్వనిదేశనయ్యమితిశాశవం

ఎవంపయూ ద్వశత్రుతియోగితా వశైవ కేయ ధర్మనలప్రనతిరక్తవృత్తిప్రం వి
 వక్షి నీయం ప్రసలథా వశ్యభావీయప్రతియోగితా వశైవ కేయ ధర్మనలప్రనతిరక్తవృత్తిప్రం వి
 ప్రంతదవృత్తి నీయప్రసలమహాననీయ వక్షి తావవశిన్నా ధిక్షరణితా ర
 శ్యవృత్తి తావతమహా ననీయ వక్షి ప్రసలవక్షి తావనతిరక్తవృత్తి తావ
 మహా ననీయ వక్షి వృత్తి ప్రసల వక్షి తావనతిరక్తవృత్తి తావ
 యాః వక్షి ప్రసతావతల ద్వాప్రసల వక్షి తావనతిరక్తవృత్తి తావ
 భావ వక్షి తావతల ద్వాప్రసల వక్షి తావనతిరక్తవృత్తి తావ
 భావ వక్షి తావతల ద్వాప్రసల వక్షి తావనతిరక్తవృత్తి తావ

యోగి తా యాంకిత్ర త్యాశ్రయంబి స్థం య వి తదా వ ప్పీ శామా న్యభా వీయ్యవ
 త్తీ నిష్కృత తియోగితా యాంకి వ ప్పీ త్తా వ ప్పీ న్నియ్యతే న త త్త్రతియోగితా శ్రయా
 ధిక్తరణతా వ ప్పీ దశ్య వ ప్పీ తా తా వ ప్పీ త్తీ న వ ప్పీ శామా న్యభా వ ప్పీ దా యా
 వి వ ప్పీ మాం ధూ మా వి త్యా తా వ ప్పీ ద్వి న్నియ్య వా ల్ వి తి న వ ప్పీ దా శ్రం వ ప్పీ
 త్తీ న తా త్తీ త్తీ తియోగితా యా న తి రి క్త వ త్తీ వి రి క్త వ త్తీ వ ప్పీ
 మ వా వ ప్పీ రి త్యా తా ధూ మా భా వీయ్యత్ర తియోగితా యా అ వి త్ర త్యా శ్ర
 య భి దే న భిం స్థ త్యా తా ధూ మ త్తీ వి తా త్తీ త్తీ తియోగితా యా న తి రి క్త వ త్తీ

శత్రుసంహారకత్వం నశంభవతీతి ధూమశామానాభావయ్యత్రతియో
గితాయాః లక్షణభూషకత్వం నశంభవతి కింతు వక్ష్యాభావయ్యత్రతి
యోగితేవతాదృశత్రుతియోగితానమానాధికరణతేన అవశ్యేదకతాప
భావశుభధూమేనతాపదతివ్యవీః ఇతలదిత్రుత్వక్షయోదృశత్రుతియో
గితావశ్యేదకావశ్యన్యయతేనతాదృశత్రుతియోగితాశ్రయనిహావితధ
మానావశ్యన్మాధికరణతావదనలత్వం హిత్వధికరణశుభతథర్థానతిర
క్తృత్వత్త్రుత్వశుభతాదృశత్రుతియోగితావశ్యేదకశుభవివక్షిణీయ్యతాపల్

వ ఖీమాన్ ధూమా చిత్రత్రవ ఖీ తాప వజ్జీ న్నయ త్ప్రేన తేర్వత నిర్మ సుల వ
ఖీ తాప వజ్జీ న్నా ధి కేరణ తా వజ్జీ దశల మ హాన శేన తాప న్నా వ్యాప్తిః తా వ్రశ
భిదశ్శత్రు తియోగి తా వజ్జీ దశ తా ద్వయా ని రూ దిత ప్ర తియోగి తా తూ
గ్రా హేలః త త్మోన వ ఖీ తాప వజ్జీ న్నయ త్ప్రేన వ ఖీ తాప వజ్జీ న్నా ధి కేరణ త్రా ఘ
ప త్మిభయ వాన్ దేర్వతః సన్నితా కక భిదమా దాయ వ ఖీ మాన్ ధూ
మా చిత్రత్ర ల వ్యాప్తిః ససయా త్రశత్రు తియోగి తా వజ్జీ దశ్శేంయ ధర్మా
సతి రిక్త వృత్తి త్వం య దియ ధర్మ స మానా ధి కేరణ త్రా స తి య ధమా నివా

వదవృత్తియ తదనలకూపం తదామహో ననీయవహిమాన్ ధూమాది
 ఆదామహాననీయవక్ష్యభావీయప్రతియోగితావస్థివక్తేమహోననీయ
 త్రివక్షిత్రివమహోననీయప్రశమానాధికరణత్రికతిమహోననీయతా
 భావవదవృత్తిప్రమద్యస్తాత్త్వింశత్ప్రం నానీతి నాధ్యభామోనలక్షణకు
 పకేనిత్రేభావాంతరమాదాయాతివ్యాప్తిరితివాచ్యం యాద్యవృత్తి
 తియోగితావస్థిదశతాపర్యవృత్తివస్థిదశా రూపధర్మః తదర్థావస్థిన్
 శుమానాధికరణాభావప్రతియోగితానవత్తేదశత్త్విన్ తదర్థావస్థిన్

సమా నాధికరణంయత్తదనలత్తసలవిశేషగేయ్యత్వంయత్తయాత్వ
శత్రుతియోగితావశ్యేదకావశ్యేనవత్తయాత్వశత్రుతియోగితాశ్రయాధికర
ణవేతదుభయాభావవత్తం హేత్వధికరణేతాత్వశత్రుతియోగితాసమా
నాధికరణవృత్తిత్వేనతాత్వశత్రుతియోగితావశ్యేదకతాపాభావంనాదలతా
వశ్యేదకేవివక్షిణియ్యతథానవహ్నిమాన్ధూమాదితలత్రవహ్నిత్వేనభ
టాభావయ్యయాత్వతియోగితాతాత్వశత్రుతియోగితావశ్యేదకేవి
శిష్టసలహేత్వధికరణేనత్వేదితాత్వశత్రుతియోగితాశ్రయాధికరణాత్వ

శ్రీ

విరహాత్తావ్యసోభయాభావశ్యహేత్వదికవశేన త్యేన వహ్ని మాన్ధూ
మూచితలత్రవహ్నిత్యేనఘటాభావశల లక్షణాఘటకతయా తదభావమా
దాయావ్యాప్తి వారణాయ నా మానాదికరం శ్లోకాదాదానం సరథశ్శం
కామోఘటవాన్మహాకా లతాపదితలత్ర మహాకాలానలత్వవిశిష్టఘటా
భావమాదాయ లక్షణశంక తః ॥ అత్రయదివక థర్కావశిష్టత్రతయో
గితాప్రత్యాయభేదే ననానా తథావహ్నిత్యేన వహ్నిభావరూపాయామ
హానశేయ వహ్నిన త్త్రతయోగితా తదాశ్రయా దిక్షణాత్వశలపక్షతేవిరహా

భూమి

తమదాదాయ్యావృత్తిః యదేవత్ర తియోగితాభిదేతి ఏకధర్మావశ్యస్తతః
యోగితా ఏకాతదావష్టి త్వేన ఘటాభావయ్యాయావృత్తి తియోగితా స్తేవవ
ష్టి త్వేన ధూమాభావయ్యాయావృత్తి తియోగితా తేతి వష్టి త్వేన ఘటా
భావయ్యాయావృత్తి తియోగితా త్రయీభూత ధూమశాధి కరణత్వం ధూమ
వతల్య తివష్టి త్వేన ఘటాభావశల లక్షణాఘటకతపల్కానామానాధి
కరణ్యతదవృత్తి ధర్మమితి జగదశేనోక్తం వష్టిభింస్తజ్జీవోవాన్జ
లతాపదితలత్ర వష్టిభింస్తత్వేన వంశ్యభావయ్యాయావృత్తి తియోగితా న

౨౪ జలమీనాదిని క్షౌవష్టిభింశ్చ త్వేన వక్షానాన్ శ్చ త్రితయేః ప్రాదాదాజాయ
 తే తత్ర సమీనానాన్ శ్చ తివష్టిభింశ్చ త్వేన త్రైత్యనుదయా తత్రావవష్టి
 భింశ్చ త్వేన వష్టిశామాన్యాభావయ్యాయా వష్టిని క్షౌవ్రతియోఽతా
 తదాశ్రయాదేక రణాత్ప్రసూత్రా రేపి రహా వష్టిభింశ్చ త్వేన వష్టిశామా
 న్యాభావస్యాది లక్షణాభివ్యక్తయో తదాదాయావృత్తి వారణాయ
 శామానాదిక రంజ్యవదశశాథనోక్తం సంభవతీతి కథం శామానాది
 కరంజ్యవదశశాద్వైయ్యథోమితి జన దశోన్మ సొక్త మనంగతమితి వేద్య

వహ్నిభావయన్యాయా ప్రతియోగితాశ్చైవవహ్నిభిః సత్త్వేనవహ్నిమిమో
భయంభావయన్యాయే తవక్కుంశశ్చేతనితేతత్ప్రతియోగితాశ్చయోభూ
తమీనాధిశ్చరణిత్రసంజలతాప్తవహ్నిభిః సత్త్వేనవహ్నిభామోది
లక్షణభూటకేనానన్యోదితిథామానాధిశ్చరం ప్రాసాదశ్చేతనవ్యయభావ
వలత్రానన్యోదియం దృశ్యప్రతియోగితావహ్నితకవప్తసంజలయాదృశ్య
ప్రతియోగితాశ్చయనిరూపితయథార్థావశేనాధిశ్చరణిత్రవేతడు
భయంభావవత్ప్రంహిష్టధిశ్చరణిత్రవృత్తిధర్మవృత్తిజ్ఞేనతాదృశ్యప్రతి

భావ

౨౫

శ్లోకం

యోగితా వష్టదక త్తనలవెవట్టోయాం వష్టాభిం నృజ్జేన వష్టామి సోభ
 యాభావయత్తేతి యోగితా త్రయని సూది తవష్టా తావస్సన్తా దిశకరణ త్ర
 శ్యప్రేది విరహో తా దృశాభావో నలక్షణ భటక ఇతి తత్రా వ్యాప్తి
 వారణాథం తథర్మవృత్తి త్రేన తాదృశా వష్టదక త్తాభావం న తి వేశతా
 దృశావ్యాప్తి వారణం కంభవత త తాదృశ కత్తి విశంభవ ల్ల ఇతి చక్రవర్తి
 లక్షణ విహార స్థమాత్మః ॥

త్రాణకథయే నమః యత్సమా నాధి కేరణశాధ్యభావత్రమానామా నేల
 శాధ్యవత్తా జ్ఞానవిరూపిత్రం నా స్థితత్వం వ్యాప్తిః తి నష్టత్ర లక్షణా
 ధ్యభావపరేన యది శాధ్యత్ర తయోగతాకా భావః తదావృధి కేరణ ధ
 ర్మవశి న్నా భావం విస్మయవిశిష్టా భావమాదాయ లక్షణ సమన్వయత్వం
 భవాత్త్ర తయోగవృత్తిశ్చేత్యత్యదిత్రం తా గ్రాహ సుత్తి త్రప్రసంగం గాం
 దినద్వితీయ రిత్యశాధ్యవ్యాప్తి కేతా త్తేన ద కేరణా వశి న్నా భావో వివ
 ష్టతః తదాత్త్ర తయోగవృత్తి యధి కేరణ్యా ష్ట తి త శా ధ్యవృత్తి కే త్రప్రవేశే

కవిశంయోగశతపదిత్యత్రావ్యతిఃతత్రత్రతెయోగివ్యేయ్యధికరంణ్యాభుః
తనాధ్యవ్యతీకతావశ్చేదకత్రతెయోగితాకాభామీనశయోగశ్యాభావః
శింతువ్యతాభావవత్యకారకత్రమూయఃగ్రహాభావానవనా
హితయాశయోగవత్తాజ్ఞానావిరూఢతావ్యతత్రతెయోగివ్యేయ్యధి
కరంణ్యాభుఃతవ్యావశ్చేతాకేవ్విశయోగశ్యావ్యశోభవతిఅతవవకవి
శంయోగివత్యక్షేతాపదిత్యత్రకవిశంయోగాభావశ్చేతావ్యతత్ర
అగుణావిశేష్యకతత్రతామాయాగుణశ్శంయోగేతిజ్ఞానత్రతెయం

౩

ధకతాపదవ్యాధి వారణాయం ధర్మవశ్యవద్విశేషకా ధర్మకం హే
తుశమనాధకతాదలం ప్రవిశేషణముక్తం తదాప్రమేయవిత్తా
రకతామనృలక్షణాంజన్యయత్తింజిప్రవేయతాపభావమాదాయ
ద్వితయచిత్రాణాధర్మభావనివేశితి లక్షణశమన్వయసంభవేత్రితయో
గభవ్యత్తిశ్చేత్యాదిత్రంథానుకేపత్తితావవత్తలం నననాధర్మభావత్రకా
రకత్తం నిరవశ్యవద్విశేషణతావిశేషసంబధావశ్యస్తమవశ్యంథ
క్రత్తం అననతావ్యోధర్మకమూలాం వశ్యేత్త్రత్తవిశేషణశమతాయ

దేశంబంధేనక ది సంతయోగవత్తాబుధిం ప్రతిమూ లావనైర్వృత్తవిశిష్టవిశేషణ
తయూకదేశంయోగా భావప్రకారకవృక్షే ధర్మక నిశ్చయ సర్వవిహేధితయః
దీధితికారశంమతతయూప్రమా యాం హేతుమద్విశేష్టక తీప్రకాదానీ
దికదేశంయోగ్యతతాప దిప్రతావళిప్రవా రణమావశలకమేవతథావప్ర
మీయదిత్యకారకయత్తింవిజన్యన్మ నవిషయ త్వాభావన్యనిరవజ్ఞన్మవి
శేషణతావిశేషసంబంధేనప్రమేయం అప్రతిబంధకతాపన్నవృద్ధి కరణ
ధర్మావజ్ఞన్మా భావం దినాలక్షణ సమవృయ ఇతివేన్మకంబుగ్రహదమ

దానైత్రవృత్తాపదిత్యతావృత్తి ఘటతాపదేక్షయాగురుత్వేనకంబునవాదిమ
 తాపవన్నిన్నాభావాత్రిని ధ్యానాధ్యాభావః ఘటతాపవన్నిన్నాభావఎవతప్తకా
 కకత్తమాంయాగ్రాహ్యాభావానవగాహితయాకంబునవాదిమత్తాజ్ఞా
 నావిరూధితాపత్తమదివతప్తత్తాబుదింత్రీతితదభావనిశ్చయతదా
 దకతావన్నేదకధర్మాభావఃవిరూధితాతదవమాధర్మమిక్తకంబునాధ్యా
 భావవ్యాపిద్యావృత్తినేతలతాది నానాధర్మవ్యాపకభావస్యోద్యోగపాప
 క్రితజగదశేనవేదేదమదిక్షాఘటతాపవన్నిన్నాత్రితనమానాదికరణా

చరిత్రము

యోగి తా

శ్రీమద్భగవద్గీతా

భావత్రయియోగితావశేదకతాపదేక్షయానుకు తరకంబుక్రివాదిమతా
వశిష్టసమానాధికరణా భావత్రయియోగితావశేదకతాపదేక్షత్రయి
యోగితావశేదకతాపదేక్షిద్భాకంబుక్రివాదిమతాపదేక్షసమానాధిక
రణా భావత్రయియోగితానవశేదకధర్మావశిష్టాభావవానతిత్రమా
త్మకజ్ఞానాత్మసిద్ధాకంబుక్రివాదిమతాపదేక్షసాధలకక్షలేశధతావప్ర
వీకేవయదివ ముకుధర్మస్వాభావత్రయియోగితావశేదకత్రయింగీర్వాత్మ
వకూధిలక్షణంబ్రతవచయద్విషయకత్వేలింగజ్ఞానస్వానుమితవికూ

రోధిత్వం తత్వమితి హేతవాభాసంక్షేపేనోక్తా హేతవాహజనకతేజవీత్యత్ర వత్స
 త్వాదేక్షేయం గురుతర తాహజనకతేజస్త్వావశేన్నాభావవధ్రదస్యాది హేతవాభా
 సత్వముక్తం జగదశేన వత్సేభావవధ్రదసలతు తత్ర హేతవాభాసతాననంభ
 వతి తాత్పర్యాన స్మదాహజనకతేజవీత్యాకారకరహేంత్రత్వసమానా
 కారకతయం బ్రుతిం ధరేతాపదేవేదం సతా సాధ్యభావవదేన సా
 ధ్యతావశ్చేదకావశ్చేద సాధ్యతావశ్చేదకసంబంధావశ్చేదత్ర తియో
 గతాకారభావవవ వత్సేతాం న హేతాత్పర్యాభావవివక్షేనోగురుధర్మా

వజ్జిన్తాభావసంగీకృతమతేవృత్తనియామకసంబంధావజ్జిన్తాత్రితియోగితా
కాభావాసంగీకృతమతేచడూజ్జీనప్రవమతిసాధనతావజ్జిదకేమాత్రా
వజ్జిన్తప్రప్తతియోగితాయాంనవిశనన్యంప్రస్థతాసాధనసలవిశిష్టాభా
వమాదాయంఽక్షణగమనాపత్తిః తథావమహాననన్యవజ్జిభావసల
ఽక్షణాభృష్టకతయాసాధనతావజ్జిదకేరూపేణసాధనవత్తాజ్ఞానాను
క్తామహాననన్యవజ్జిభావవత్తాజ్ఞానసలమహాననన్యవజ్జిమత్తా
జ్ఞానవిరూపితైనవజ్జిమానీధూమాచిత్యాదావవ్యాప్తిదానమసం

గతమితిశ్చ మహాననయవక్ష్యభావవాప్యక్షిప్తే^న ఘటాభావవా^న నత
 త్రమాంయూరిపివక్షిప్తమాత్రావశ్చన్నఘటా^న త్తత్రయోగతాకాభావ
 ౫౦ త్రకారతయా^న హేతుమద్విశేషకణాధ్యాభావత్రమానామాన్యంతగత
 తపతనాశ్చ మహాననయవక్షిమా^న నతజ్ఞానప్రతిబంధకే^న త్రేనవక్షి
 మాఘామాదతాదావవ్యాప్తి^న పత్రైః శాఖితావశ్చేదకావశ్చన్నత్వం
 మాంయూరినివేశనయ్యం^న వత్త్రకాళేణనమవాయనంబంధావశ్చన్నత్వ
 తయోగితాకే^న వక్ష్యభావవా^న నప్రప్యతొవక్షిప్తే^న ఘటాభావవా^న నత

ప్రమా యాంశమ వా యశుంబ ధావశ్చస్త్రకారతాకవక్త్రా మత్రాజ్ఞానత్రతబంధక
తావద్దోష్టిమాధూమాదిత్యాదావవ్యాధ్విరతశ్చవృరణాథంసాధ్యతావశ్చేదక
సంబంధావశ్చస్త్రమపిస్త్రకారతాయాంనిదేశసంయంయదేశవమపిస్త్రోదూవ
క్షాశామాన్యాభావవాదపర్వతశ్చదక్షిణేనభూతాభావవానితిప్రమాయాం
స్త్రోదూవక్షామానితజ్ఞానస్త్రతబంధకతావత్సతావత్వమ్మా మాధూమా
దిత్యాదావవ్యాధ్వితాదవశ్చేదతథాపిసాధ్యభావస్త్రకారతానిరూపితహేతు
మన్నిష్ఠేవిశేషతానిరూపిన్నాయాసాధ్యభావస్త్రకారతానిరూపితవిశే

50

తాతదనిరూపకత్వస్యత్రమ్నా యాం నివేశాన్మహాక్షః తథాహి సాధ్యభా
 వత్ప్రకారతానిరూపితహే తున్మిశ్రే విశేషతా భిన్నా యా సాధ్యభా వత్ప్రకా
 రతానిరూపితప్రదానస్త్వ విశేషతా తన్నరూపకత్వస్యే వత్త్రస తాప
 త్త్రథమసాధ్యభా వత్ప్రకారతానిరూపితత్వా నివేశేవాచారం జ్ఞేయత్వా
 దిత్యత్రహేతున్మిశ్రే విశేషతా భిన్నా విశేషతాత్వ నిర్ధారణ వ్యాఖ్యే పత్తే
 ద్భూతయ సాధ్య భా వత్ప్రకారతానిరూపితత్వా నివేశే వహ్ని త్వేనభూతాభా
 వవా న్మత్వ తన్ని త్త్రమా యా మది సాధ్య భా వత్ప్రకారతానిరూపిత త

[illegible]

శాన్త్యాభివృద్ధికారతానిరూపితవిశేషతా^{ప్ర}యానిరూపకత్వం ప్రసిద్ధం
 ప్రేమా యామితి శేషం యథాశ్చ తగ్రం తానుకూడేన హేతుమప్యవశ్య
 తానిరూపితశాన్త్యాభివృద్ధికారతానిరూపితశాన్త్యాభివృద్ధికారతా
 జ్ఞానత్రయచరణధర్మకతావశేషకత్వం నాస్తి తత్త్వం తథావక్తృవనిష్ఠవక్తృ
 భావప్రకారతాయామితథాత్వనావ్యాప్తిశేషం శాన్త్యాభివృద్ధికారతా
 త్రావశేషప్రకారతాయామితి వేదశేషమహాననీయవక్తృభా
 వవాక్యత్వతావశ్యతీనఘటాభావవానిత్యమాయమహాననీయవక్తృభా

శ్లోభావప్రకారతాయాం శాధ్యతావశ్యే దశమాత్రావశ్యే వ్యక్తి తియోగతా
కాభావనప్రకారతాయాం శాధ్యతావశ్యే దశమాత్రావశ్యే వ్యక్తి తియోగతా
పవహ్నిమత్రాజ్ఞానప్రకారతాయాం శాధ్యతావశ్యే దశమాత్రావశ్యే వ్యక్తి తియోగతా
చనప్రకారతాయాం శాధ్యతావశ్యే దశమాత్రావశ్యే వ్యక్తి తియోగతా
మాత్రావశ్యే వ్యక్తి తియోగతా శాధ్యతావశ్యే దశమాత్రావశ్యే వ్యక్తి తియోగతా
భావభయవాప్యతా తియోగతా శాధ్యతావశ్యే దశమాత్రావశ్యే వ్యక్తి తియోగతా
వహ్ని తియోగతా శాధ్యతావశ్యే దశమాత్రావశ్యే వ్యక్తి తియోగతా

౫౨

సుతాబ్జలవ్యాధి వారణాం యత్ర కారతాం అయోం శాధనతా వశై దకమా
 త్రా వశై స్తత్ప్రసిద్ధి నం ఎవం వశ్చిత్తే న ఘటా భావనలవన యోగన
 బంధా వశై స్తత్ప్రకాతా అయోం తాకే నల సమనియతా భావనల అయోగ్య
 మతే వ్యధి కేరణతా విశే ణతా విశే షతా సంబంధా వశై స్తత్ప్రకాతా
 తాకా భావన స్తత్ప్రకారతా పి నా ధనతా వశై దక సంబంధా వశై స్త
 త్ప్రకాతా అయోం తాకా భావన స్తాత్ర న్యాయే ష్చ తా విశే ష సంబంధే న
 వశ్చిత్తే భావనతా జ్ఞానత్రతే బంధకతా త్ప్రకారే నితలవ్యాధి న్యాయతా

వశైదశశంబం ధావశైశ్శత్రుతయోనితాకాభావతాపవశైశ్శత్రుకారతాయా
మనిదేశాత్తథావతాదృశత్రుకారతాయాంవిశేషణతావిశేషశంబంధే
నవహ్నిమాత్రాజ్ఞానత్రైత్యంధశత్రువశైదశశత్రుసతాపవహ్నిమా
ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిరతఃత్రుకారతాయారాధితావశైదశ
శంబంధావశైశ్శత్రునిదేశనంఇతియత్తూనాధవత్రాజ్ఞానవిరూ
ధిత్వంహేతుమనాత్రప్రతిధర్మావశైశ్శవిశేష్యకంయత్సాధ
వత్రాజ్ఞానప్రయోధిత్వరూపంవాచ్యంసంక్షోభశయోనితీతిమామః
తథాచ

విశేషరూ

౫౪

గుణగుణ్యో నత్యక్తా రక చు ధి విరూ ధి త్వేతి తా దృశ సా ధవ వత్తా ధి
 నోహి తు మ న్మాత్రపుత్తి ధ ర్మా వజ్జి న్న క్షే తి జగ దివః అత్ర హే తు మ ద్భృ
 త్తి ధ ర్మా వజ్జి న్న విశేష్యక సా ధవ వత్తా జానప్ర తి బంధ క త్పభావ ఇత్త్య
 క్తా త్ర మేయ త్వ సా మా నా ధి కరం గోచరం సంయో గా భావ న శ్చయ
 కలత్ర మేయ త్ప వజ్జి రే న సంయో గ వత్తా బుద్ధి త్రితి బంధ క త్పభావ
 సాధ్య భావ ప్ర మా సా మా నా న్యంతర త ప్ర మేయ శ్చయో గా భావ
 వా నత్యక్తా రక త్ర మేయ సా మా నా ధి కరం గోచరం సంయో గా భావ వ నా పి

త్రమా యం సంయోగ వాని త్రమా తాపవశే దే నత్ర తి బంధకత్వక
తాపా సంయోగేన త్రాపదితాపాదా వద్యాద్విరతా మాత్రవృత్తిర్నా వశేన
త్రవిశేషణం తథావత్త్రమేయత్వసంబంధే తుమన్మాత్రవృత్తి తాపాన్మోహాత్తిః
నను హే తుమన్మాత్రవృత్తి త్వం హే తుమదితరా వృత్తి త్వం తథావహ
వలంబేయతాపదిత్యత్ర హే తుమదితరా త్రసిద్ధ్యాప్యవృత్తి తి మేన్మన్
వ్యాకర్షకే హే తుకత్వమేవ హే తుమన్మాత్రవృత్తి త్వం తథావహవలంబ
మేయాదిత్యత్రమేయత్వ వ్యాకర్షకత్వసంబంధే తాపాన్మోహాత్తి త్రహే

౫౫

యత్ప్రమేవశ్చవ్యవహారకేమితి ననునాధ్యభావత్రమానామాసేవకే
 ప్రవశిన్నవిశేషలకాధలవత్తాజ్ఞానత్రతిబంధకత్యాభావఇత్యుక్తావేవ
 త్రమేయత్యావశిన్నవిశేషలకాధలవత్తాజ్ఞానమాదాయావ్యాప్త్యనం భాగ
 భవేదేతుమనాత్రవృత్తితాపసుధావనం వృథానం ఇతివేన్నవహీరతల వహీర
 త్రావ్యాప్త్యవత్తే తత్రవహీరవశిన్నవిశేషలకవహీరమత్రాబుధింతుతి
 కశ్యాపిజ్ఞానసంప్రదేతిబంధకత్యాభావవహీరభావవాసిత
 జ్ఞానశాస్త్రతిబంధకత్యాపిదితి ॥ ఆత్మతయత్రకర్మవిభాగకసమాప్తః ॥

శ్రీః ౧౧॥ శాధ్య భావవతి యత్య త్రాప్త్య తా ను మితి విరూధి భ్రం నాన్తి తత్త్వం వ్యాప్తిః శా
ధ్య భావః ద్విత్వయ రిత్త్యా యోధ లిః శాధ్య భావవ తత్త్వ మ తు బధో నరూపి
తత్త్వం త సులవృత్తి శ్చే లస్థయః య త్వదం వహే తు పరం వృత్తి భ్రం వ వృత్తి భ్ర
శామా నల పరం విరూధి పదం వత్త తి బంధ క జ్ఞాన విషయ పరం తథా వ శా
ధ్య భావ వన్ని రూపిత య న్నిష్ఠ వృత్తి త్వ శామా నే ప్రతి బంధ క జ్ఞాన విషయ
తప్త భావ స్త్వ త్వం వ్యాప్తిః ఇత్తం వ వహే మా ధూ మా ది త్యా దా వ వ్యాప్తీ న
భూతా భావ వన్ని రూపిత ధూ మనిష్ఠ వృత్తి త్వ శామా నే ప్ర వహే శా ధ లికా

५३१०६८

౫౬

నుమితివిరూపితాభావోవతతేతత్రలక్షణానమన్వయః యత్రవక్ష్యే
 త్రైసంహారాభావవద్యుత్తతాయాంశాధ్యాభావవద్యుత్తతాత్వమవగాహనవక్ష్యే
 భావవద్యుత్తధూమనితజ్ఞానంతస్యాదిధూమహేతుకవక్ష్యే నాధలకాను
 మితివిరూపితాభావనిత్యోవద్యుత్తతామానేనస్త్రక్యతానుమితిప్రతిబం
 ధకజ్ఞానవిషయతాభావనిత్యసంభవనిత్యతానుమితివిరూపితాభావ
 వంవిషయతానంబంధావశ్యం నుమితిప్రతిబంధకతావశ్యతకతాతర్యా
 క్తలధికరణప్రతిబంధంవధూమనిత్యప్రతిబంధనాధ్యాభావవద్యుత్తప్రతిబంధ

న సలవహ్నిత్రేనకుటాభావవద్వత్త్రసలవిషయతానంబంధావస్థిన్న నుమి
తిత్రతిబంధకతావస్థిదకతాపర్యాప్తధికరణతాపర్యాప్తసంభవఃవహ్నిత్రేన
కుటాభావవద్వత్త్రత్రేనలవిషయతానంబంధావస్థిత్త్రేతాపర్యాప్తసంభవఃవహ్నిత్రేన
దిధామహామహావహ్నిత్రేనాధికరణనుమితిసంభవాత్థామహావహ్నిత్రేన
త్రతాద్యత్రసంబంధావస్థిన్నధామహాభావవద్వత్త్రతావస్థిదకతావస్థిన్నసల
లనుమితివిరూధితావస్థిదకతాపర్యాప్తధికరణతాపర్యాప్తావస్థిన్న
వంవకేవలవహ్నిత్రేనావస్థిన్నత్రేననుమితిత్రతిబంధకతావస్థిదక

52

శాలినిశ్చయతేన తథానవష్టి మా నూనామాదితలత్రాదీవిషయతానంబంధావభి
న్నధూమహేతుకవష్టిసాధనకానుతిత్రీతిబంధకతావభిదక్షతావభిదక్షతా
ప్రసిద్ధాలివ్యాప్తికవనంభవతికథనాధ్యభావవతిత్యక్తాలితివ్యాప్తికేతి
ద్రాభిధానరజగతిశేనాక్షంబితివ్యాప్తినుమితిపదసలతతాధనకతాక్షేతు
కానుమితిజనకపరతయాధూమనిష్టప్రతిష్టవష్టివ్యాప్తపదవతతాకా
క్తామితిగతితాత్పర్యానుమితిపరతాపతాంత్రీతివష్టివ్యాప్తపదామా
భావవిశిష్టధూమనిష్టప్రతితాయావిషయతానంబంధేనవిశిష్టేయత

౨ ప్రసిద్ధం పదభావ సలకేవలం ధూమ నిష్కృష్టతా

జ్ఞానం తత్తేనత్ర ఆచందక తయా విషయ తా సంచం ధా మ్న న్నతా త్వశాను
మి త్త్ర త్త్ర ఆచందక తా వజ్జే దక తా పర్యాత్త్ర ధి కే రణ త్వం వ హ్య వ్యావల ధూ
మా భావ విశిష్ట ధూ మ నిష్కృష్టతా యాం స తా న్న వ్యాత్త్రః కిం త్వ ధూ
మ వా స్పష్టే రిత్ర త్రా తి వ్యాత్త్ర రతా వ్యావృత్తే రభి ధా నం కృతం నవ ధూమ
వా స్పష్టే రిత్రాదా వపి వష్టే నిష్కృష్ట ధూ మా భావ వ త్వ త్త్ర త్త్ర వజ్జే న్న సల విషయ
తా సంచంధే న విశిష్టం య త్తే జ్ఞానం తత్తే న వష్టే హ్య త్వ ధూ మ్న కృతా
ను మి త్త్ర త్త్ర ఆచందక త్వం సంచంధే వతి ధూ మ తా వి నా సల ధూ మ్న వగా హి

అభావతాపది నాథాటావనాహి యత్తీని తీ ధూమాభావవత్ప్రతిప్రజ్ఞానం
తస్మాదివత్ప్రజ్ఞాహితుకథా మనాధ్యక్షానుమిత్రుతిబంధకతాతాదృశవి
శిష్టసంతువిషయతాసంబంధేనత్రానతాపత్తసంతుతిబంధకతాపవ
త్తేః తంతుప్రతియోగితాసంబంధేన మతాపవశ్చిన్నవిషయతానిరూ
రూపిత అభావతాపవశ్చిన్నవిషయతానిరూపిత అధికరణతాపవశ్చిన్న
విషయతానిరూపితవత్ప్రజ్ఞావత్ప్రతిప్రజ్ఞావత్ప్రతిప్రజ్ఞావత్ప్రతిప్రజ్ఞా
తానినశ్చత్తేనౌవతథానాకుక్తానాభావవశ్చిన్నరూపితవత్ప్రజ్ఞావత్ప్రతిప్రజ్ఞా

శామానేల అనుమితి త్రితయంధకతావచ్చేదకతాయాః విషయతాశ
 ంబధావన్నానాయాః పర్యాప్త్యధికకణతాభావో అక్షేతేవేతలవ్యా
 ప్తిజగదశేనానతిరిక్తవృత్తేమాపావచ్చేదకత్యం నివేళితం తత్రానుమి
 త్రితయంధకతాయాః విషయతాశంబంధావన్నావచ్చేదకతా
 యాః పర్యాప్త్యధికకణత్యసూక్తేమేణక్షత్రావళగతావదత్తసిద్ధి
 నబంధనావ్యాప్తిగాన్తిరిక్తం తద్విధానంశంకశ్చతావదత్తం
 ఎవంశేతివక్ష్యామాన్మామాచిత్రావిధూమహీతుకవక్ష్యామాన్మానుమితి

త్రైతబంధకతాయా విద్యయతానం బంధావస్థి న్నావస్థి తకతా పర్యాప్త
ధికరణ ప్రసోత్త నిర్భాగం భవః అతీ విద్యయతానం బంధావస్థి
ం ద్వి తలజలకే వల మనుమి త్రైతబంధకతావస్థి తకతా పర్యాప్త
ధికరణ త్వాభామో నివేళనయః మహం వధూ మహే తుకే వద్మానా
ధ్యనుమి త్రైతబంధకతావస్థి తకతా పర్యాప్త ధికరణ ప్రంయథావ
రస్వరనిరూపే నిరూపకా తన్న విద్యయతా శాలి నిశ్చయప్రేక్షి త్త
తథావ్యభిచారణ్య పీ తితావ్యభిక్షై త్రైతబంధకతావస్థి తకతా పర్యాప్త

నం

పర్యవృత్తి ధి కేక నిత్యభావనల వహి నిత్య ధూమాభావ వృత్తి త్వేన త్వాద
తవ్యవృత్తి కతా నతిరిక్త వృత్తి త్వరూ పమృత వ కేత్రం జగత శేన నివేళితం
తానామానోం అను మితి ప్రతీతిం ధ కేతా నతిరిక్త వృత్తి విక్షయ తావత్
తథాప్రమి త్యక్తా వది వహి మానూ మాదిత్య ప్రాప్త్యైః వహి త్వేన ఘటా
భావనో వయత్ర వహ్యభావత్వేన ప్రయ రూ పవహ్యభావ వ వృత్తి త్వం ధూ
మవృత్తి చిత్రాకారకం యత్నానం తదయ వహి త్వేన ఘటాభావ వ వృత్తి త్వ

విషయతా యా అది అనుమితిప్రతిబంధకతా నతిక్రమ్యతాపాశాఢ్యాభావవ
శ్చక్రిత్యవిషయతానామానేననుమితిప్రతిబంధకతా నతిక్రమ్యతా విషయ
తాభిన్నత్వం ముక్త్యమితి నవనా ఢ్యాభావత్వవిశిష్టాధికరణనిరూపితయ
శ్చిక్షేప్తతానామా తాపవచ్చిన్నవిషయతానామానేన అనుమితిప్రతిబంధ
కతా నతిక్రమ్యతా భిన్నత్వం తత్తమితేవ వక్తవ్యంతథావవహ్ని త్రేన ఘటా
భావవక్త్యాభావత్వమేయది వహ్ని త్రేన ఘటా భావత్వవిశిష్టాధికరణని
రూపిత చక్రిత్యవిషయతా యా న్న వహ్ని నతాపాశాఢ్యాభావత్వవిశిష్టాధికరణ-

నిరూపితవృత్తివ్యవహారమునామంతగతానవహ్నినామానాభావ
వృత్తిధూమనితజ్ఞానయవిషయతాకింత్నవహ్నితేనఘటాభావవృత్తి
తేధూమనితజ్ఞానయవిషయత్రైవచనానామనుమిత్రైతిచందకతానతి
రిక్తవృత్తివిషయతాభింశ్చతాపన్నావ్యాప్తిరితివాచ్యంఏవంసతీధూమవాస్పత్తి
రిత్యాదౌధూమాభావవృత్తివహ్నిరితిజ్ఞానయాయావిషయతానానాత్వ
తావన్నైవకావన్నైవ్యావకతావన్నైవకకూపావన్నైవత్రైతియోగితాకాభావ
వృత్తివహ్నితైత్త్రవిశిష్టాదేకరణనిరూపితతదేవృత్తివృద్ధిరూపితా

• కిం త్రు ధూమవ్యాఘ్రకతా వజ్జితకరూపా వజ్జి న్నత్రైతియోగితాకా భావవచ్చ
త్తివః ప్థిరిత్యాజ్ఞానం విషయ త్వేవ త స్యాంబాను మితి త్రైతిబంధకతా నతి
రిక్తవృత్తి విషయతాభిన్నత్వసంబంధతా వ్యాప్తి మహా రేవ ఇతిచేత్తా
ధర్మవ్యాఘ్రకతా వజ్జితకాయా వంతో ధర్మా త్రైతియోగేన బంధేన తథా
వజ్జి న్న విశిష్టో యోగీ భావస్తదధిక రణవృత్తి త్వ విశిష్ట హేతుతావజ్జిత
కా వజ్జి న్న నిరూపివీత విషయ తా నా మానసమను మితి త్రైతిబంధకతా
నతిరిక్తవృత్తి విషయతాభిన్నం తావత్తే హేతుతా వజ్జితక మావజ్జి న్న వ్యాప్తి రిత్యుచ్యతే ॥ ౧౦ ॥
అత్రైవ విషయవివాదాదుః ॥ ౧౧ ॥

శ్రీశక్తిగమయ వంతస్సాధ్యభావాత్తతేలకం తత్తత్తజాతయ నిష్ఠంతత్తమానాది
కరణవృత్తియద్ధర్మవర్జితత్తతియోగతాకాభావత్తంతధర్మోవర్జితవ్యాప
కతావర్జితకంతత్తూపవత్తమిత్యధిగుణావృత్తివిశిష్టకతాభావవాక్త
వృత్తవిశిష్టకతాభావారిత్యతగుణానలత్తవిశిష్టభావాభావవృత్త
వృత్తవిశిష్టకతాభావారిత్యభావసంవాసమానాదికరణోయోగవృత్త
విశిష్టకతావృత్తియద్ధర్మవర్జితకతాభావమావత్త
తియోగతాకాభావత్తంతద్ధర్మవర్జితవృత్తవిశిష్టకతాభావ

శ్రీవిధర్మశాస్త్రము తత్సవద్ర వ్యాసశ్రుతి విశిష్టశత్రా భావతా వశిష్టవ్యాస
కేతాదతివ్యాద్దిరత్యాయ ధర్మా వశిష్టశ్రుతియోగితాకా భావత్యే శాధ్య
భావశమానాధికరణవృత్తివృత్తు విజ్ఞానాధ్యభావవ్యాపకతా తజ్జీర
కత్వనివేశనంకృతం జనదేశేనాసేర్త్రిత్యాది నాయద్యక్షత్రమూర్తవ
త్సాధ్యభావశుభశుజాతయస్త్యుత్సమానా ~~కేతా~~ నిత్రయోగితా భావత్యే
తియోగితావశిష్టకత్వం తద్రూపావశిష్టవ్యాసకేతావశిష్టరకం తద్రూపవత్వం
వ్యాద్దిరిత్యుక్తావదిత్యుత్తమే నామోక్త్యాకృతివ్యాద్ది శంభవా అభావే

సె

శా ధ్య భా వ శా మా నా ధ కే రం యోగ వి హా య శా ధ్య భా వ వ ష్టా ష్టా సూక్ష్మా
భా వ త్త తి యోగ తా న వ ష్ట ద క త్త రూ ప శా ధ్య భా వ వ్యా ప క త్త వి వ
క్ష యం వా రణం శంభ వ తి తి గుణా న్య త్త వి శిష్ట స త్రా భా వ రూ
ప శా ధ్య భా వ వ తి త్ర వ్యే త్ర వ్యా న్య త్త వి శిష్ట స త్రా భా వా భా వ వ ష్ట ద
శుభ స త్త న త్త తి యోగ తా వ ష్ట ద క త్త శ్ల వ తా ద్ద శ పీ త్ర భా వ శం
భ వా య య ద్రా ప వ ష్ట స త్ర తి యోగ తా భా వ త్త శా ధ్య భా వ వ్యా
ప క తా వ ష్ట ద క త్త ప ర్వం తా ను ధా వ నం వృ థం త తా పి పీ త్ర భా వే ॥

ప్రాగుక్తాన్యైశ్చాభావగభాద్రాభావవ్యాకృతృశ్చనివేశనిధూమ
త్తవ్యాభృష్టామన్యైశ్చాదిత్యాదౌచాలినన్యాయేనవక్ష్యామ్యమాపతౌత్త
భావేనధూమత్తవ్యాభృష్టాభావరూపశాద్రాభావవక్ష్యాన్యైశ్చాన్యైశ్చా
వరూపత్రయాయోగితావశేదకత్వాత్తత్రహేత్వభావేనశాద్రాభావవ్యా
కృతృతావత్తమన్యైశ్చాయత్రాపావశేదకత్వత్రయోగితాకాభావత్తైశ్చ
ద్రాభావవ్యాకృతృతావశేదకత్వానుధావనంశ్చతంత్రతేకం తత్తత్తజ్జా
తయనిత్యంయత్తత్తత్తమానాధికేరణౌత్తయధర్మావశేదకత్వత్రయో

68 నితాకాభావత్వం తథర్హియథర్హావశిన్నవ్యాపకతావశి తకశ్శ్రూపక
 రత్వం వ్యాప్తిరతథః శశ్శ న్నత్వ విశిష్ట శత్రాభావవాన్త్రవ్యాన్నత్వా
 దే విశిష్ట శత్రాభావాదిత్యత్ర సుణా న్నత్వా విశిష్ట శత్రాభావాభావశ్శ్రు
 వ్యాన్నత్వా భావశ్శవాశమా నాదికరణోయో త్రవ్యాన్నత్వ విశిష్ట శత్రా
 శత్రాశ్శ్రూపకాభావశ్శ్రుత్వ యథర్హావశిన్నత్వ తియోనితాకాభావ
 త్వం తథర్హతదేనత్ర వ్యాన్నత్వ విశిష్ట శత్రాభావత్వ శ్వాదిధతున్వత్వ
 యా తశ్శచత్ర వ్యాన్నత్వ విశిష్ట శత్రాభావత్వావశిన్నవ్యాపకతావశి
 విశిష్ట శత్రాభావాభావ

దశ త్వా దతి వ్యాప్తి రత్యోయ ధర్మావశ్చ న్నత్ర తియోగి తా కా భా వట్టి వశ
పక్ష తా వశ్చ దశ త్వా ను స రణం వస్తు త్యో గుణా వృత్త విశిష్ట సత్తా భావవా
త్ర యా వృత్త విశిష్ట సత్తా భావా ది తపత్రో స్యాన్యభా వగభా నా ధ్య భా వ
వ్యాపక తాత్ర యీ భూతా యాః సత్తా యాః త్ర తియోగి తా వశ్చ దశం యశ్చ
తుతా వశ్చ దశం తపత్రో తు వ్యాపక తా వశ్చ దశ త్వా దతి వ్యాప్తి రత్యోయ
మూల వశ్చ న్నత్ర తియోగి తా కా భా వట్టి నా ధ్య భా వ వ్యాపక తా వశ్చ ద
శ త్త కర్మం తా ను ధా వ నం నహా త్రా పి య త్ర తియోగి తా కా భా వే త్వా వశ్చ

౧౩

దశావస్థానామనాధికరణం ఇవ్యధికరణధర్మావస్థానాభావభిన్నతవభయా
భావస్థానానామనాధికరణం ఇవ్యధికరణధర్మావస్థానాభావభిన్నతవభయా
భావస్థానానామనాధికరణం ఇవ్యధికరణధర్మావస్థానాభావభిన్నతవభయా
భావస్థానానామనాధికరణం ఇవ్యధికరణధర్మావస్థానాభావభిన్నతవభయా
భావస్థానానామనాధికరణం ఇవ్యధికరణధర్మావస్థానాభావభిన్నతవభయా
భావస్థానానామనాధికరణం ఇవ్యధికరణధర్మావస్థానాభావభిన్నతవభయా
భావస్థానానామనాధికరణం ఇవ్యధికరణధర్మావస్థానాభావభిన్నతవభయా
భావస్థానానామనాధికరణం ఇవ్యధికరణధర్మావస్థానాభావభిన్నతవభయా
భావస్థానానామనాధికరణం ఇవ్యధికరణధర్మావస్థానాభావభిన్నతవభయా
భావస్థానానామనాధికరణం ఇవ్యధికరణధర్మావస్థానాభావభిన్నతవభయా

చరిత్రము ప్రకారము
భూమిమే

భూమిమే విత్తుమహాత్మియై తొలుత ప్రాచీనమైన తొలియొక తాళాభావత్యై నప
వశైరకావచ్చి న్నాధికరణనిష్ఠాధికరణతానికూపకతావశైరకత్వవృద్ధి
కరణధర్మావశ్యై న్నాభావభిన్నత్యై తదుభయాభావశ్చ ధర్మవతయత్నా
భావశ్చ వ్యవకతావశ్యై రకత్వం నివేశనయ్యం తథావత్తై తాభావ
స్వరూపకత్వై తాభావభిహారవహానభూతాభావనిత్యై రవ్యవహ
రాభావానామోపాసనం వత్తై తాభావభిహారకత్వై తాభావభిహారకత్వవశ్యై న్నాధిక
కరణతానికూపకతావశ్యై రకత్వం నివేశనయ్యం తథావత్తై తాభావ

శుభ్రమితి తుభాటాభావభేదాభావోపేక్షానుభూతకః ఏవం వద్రవ్యానృత్త
విశిష్టశత్రాభావతాపవస్థున్నత్రుతయోనితాకాభావప్రద్రవ్యానృత్తశత్రాభా
వతాపవస్థున్నాధికరణతానిరూపకతావస్థేదకత్తవిరహాదేవతాత్వశో
భయంభావశుతాపత్తత్త్రుతయోనితావస్థేదకభూతత్రవ్యానృత్తవిశిష్ట
శత్రాభావత్తశ్శుద్రవ్యానృత్తవిశిష్టశత్రాభావవ్యాపకతావస్థేదకతాపభా
వోత్పాదకైతవ్యాధితాదవత్తలమతొయద్రూపావస్థున్నత్రుతయో
నితాకాభావప్రద్రాధ్యాభావవ్యాపకతావస్థేదకత్తమనన్యతం ॥

తథాచ శాఖాభావవత్త్ర పేత్రవ్యాసృప్తవిశిష్ట సత్తాభావసత్తాప్తప్ర
 తియోగితావస్థైదకమేవ త్రవ్యాసృప్తవిశిష్ట సత్తాభావాభావప్రయతి
 సహృత్తాభావప్రం శాఖాభావవ్యాపకతావస్థైదకమితినత్రాతివ్యాప్తిః
 ౧౨ సను శాఖాభావవస్థైదకరణతానిరూపకతావస్థైదకప్రసరయదృశ
 వస్థైదకప్రతియోగితాభావప్రేనివేదేదేత్రవ్యాసృప్తవిశిష్ట సత్తాభావప్రేగు
 ణానలప్రవిశిష్ట సత్తాభావాభావరూప శాఖాభావవిశిష్టాదికరణతాని
 రూపకప్రభావాల్గుణానలప్రవిశిష్ట సత్తాభావాభావోపక్షణప్రకారే

తావస్థైదక

న భవతుమ హేత త కేథ్యం మూదా వజ్జిన్నత తయోతాకా భా వజ్జేనా
భాభా వవ్యాదకతా వజ్జి దకత్తం నివేననం క్త త మి తి వేన్న వహ్ని మానూ
మాద తాదా వవ్యాదకత్తేః జగదీశమ తే వ వ్జ్జ భా వ వా న్నోదాద ఇ త్యో
ది ప్ర తేతిః వ వ్జ్జ భా వ తాప వి శిష్ట శ త్తా వా న్నోదాద ఇ త్యోకా రక ప్ర మా త్తక
ప్ర తి తల భా వా త తత్ర వ్జ్జే లి ధిక ర నా తా నిరూ ప్త తా నిరూ పక తా
వజ్జి దక త్తా వ్రయూ ధిక ర నా మే వా వ గా హేతే న తు వ వ్జ్జ భా వ త్తే
ది ప్ర దే ని ల్ప ధిక ర నా తా నిరూ పక తా వజ్జి దక త్త శ్చ తా వ్రత ప్రత

త్తా

త్యాగహామనానామం న వక్ష్యాభావత్తేత్ర మాణాభావేన వక్ష్యాభావన
త్యాగి కరణతాన రూపకతా వక్షేదక త్వశేభా వాత్వద్రా పావక్షేత్తతయో
న తాకాభావత్వదకేన వక్ష్యాభావత్వశేభా హేతుమ శక్తేతద్వత్తాధ్యా
న త్యాగి కరణతాన వక్షేదక త్యాగి కరణ త్యే తదుభయం భావత్వేన తా
ద్యాభావనమానా ది కరణ వృత్తి త్యాగి తావక్షేదక త్యాగి తు వక్ష్యాభా
వత్వశేభా త్యాభావ వక్షేదక త్యాగి కరణతాన రూపకతాన వక్షేదక త్యే
త్యాగి తామనల త్యాగి కరణతాన వక్షేదక త్యాగి తా వక్షేదక త్యాగి తా వక్షేదక

సాధ్యభావశుమానాధికరణపుత్రపుశులవశుతాపద్యమూహావశుశ్చత్రతయో
నితాకాభావపుపదేనవక్షింతాపవశుశ్చత్రతయోనితాకాభావపుశులధతుం
శకలత్రేనయమూహావశుశ్చత్రతయోనితాకాభావత్రేసాధ్యభావవ్యాపక
తావశ్చేదకత్తనివేశాదేక్షయాగారవాప్యరతుక్తమితి నవేదంయమూహావశు
శ్చత్రతయోనితాకాభావత్రేసాపవశ్చేదకంభావభిన్నాధికరణపుతలధికర
ణతానిరూపకతావశ్చేదకత్తపుధికరణధర్మావశ్చేదభావభిన్నతేతదుభ
యాభావనివేశేధూమవాప్యక్షేరితలతాధూమాభావశుజాతయోయో

వష్టిశంయోగాభావస్తవ్యత్రిశంయోగశత్రువశిస్తవ్యత్రియోగతాశస్త్రా
 వశిదశావశిస్తాదిశరణవృతలదిశరణతానిరూపకతావశిదశశలత్రాగుక్త
 యుక్తాలతరహాతతావృశాభయాభావస్తవస్త్రీనవష్టిశంయోగాభావ
 మాదాయాతివ్యాప్తివారణంనగుంభవతీతివావలంయద్రాపావశిస్తవ్యత్రియో
 గితాశాభావస్త్రీనావశిదశావశిస్తాదిశరణవృతలదిశరణతానవశిదశత్రా
 దిశరణతావశిదశస్త్రీతదుభయాభవఃనావశిదశాభావభింనసమా-
 నాదిశరణవృత్తివృత్తిదిశరణధర్మావశిస్తవ్యత్రియోగతాశాభావస్తవ్యచిస్త్రీత

మధయాంభావశ్చద్రూపేణ యద్రూపావశ్చైవ వ్యాపకతావశ్చైవకత్వశ్చైవవివక్షితతా
త్వతావవక్షిశ్చంయోగాభావశ్చైవక్షిశ్చంయోగతాపవశ్చైవన్యైకరణనిత్య
దికరణతానవశ్చైవకత్వైవ్యదికరణతానిరూపకతావశ్చైవకత్వతాపభావాదే
వతాత్వశ్చోభయాంభావత్వమస్మిదేవంచశాపవశ్చైవకతావశ్చైవన్యైకరణ
ప్రతిప్రతిప్రమదేశస్థితలతానతత్రాతాత్వశ్చైవతయాంభావశ్చైవశ్చైవ
వలభివారిణినవహిశ్చంయోగాభావోఽక్షిణ్యుటకః ఘటాభావశ్చైవ
మభావతాపదితత్రైవ్యుటాభావభేదాభావత్వైవ్యుటాభావభేదశమనా

ధికరణ వృత్తి వృత్తి వలధికరణ ధర్మాభావ^{ము}వచిన్న త్వేతదు భయో సత్య త్తత్వ
 వజ్జన్మ ప్రతియోగి విధయో నరుక్త ద్విత్వాభావజ్జన్మాభావత్రవేశః వలధికరణ
 ధర్మావజ్జన్మాభావసంగ్రహోయ వలధికరణ ధర్మావజ్జన్మాభావచిన్మితీధూ
 ౧౦౦ మహా పృష్ఠే రితలత్ర ధూమాభావవృత్తసంగ్రహోయ సేధతావజ్జేదకావజ్జన్మ
 సమానాధికరణ వృత్తివృత్తివేశః యదవతలత్ర సత్తాభావవాన్త్రవ్యానలత్వ
 విశిష్ట సత్తాభావాదితలత్రాపి సాధ్యభావసమానాధికరణ వృత్తివృత్తిసహేత్వ
 భావే సత్యదత్తివ్యాజీః భవతీతి త్రవ్యానలత్వ విశిష్ట విశిష్ట సత్తాభావ సలసాధు

తాపసు యోగేన క్షరణం వలంబం ప్రథాపి విశిష్ట సత్కా భావనం తాత్పర్య సాధనం